

לקוטי תורה • פרשת פינחס • מאמר 2

ביאור ע"פ את קרבני לחמי

ביאור על הפסוק "את קרבני לחמי"

האדם עושה גן עדן: אור אין סוף נעשה ברהשגה רק באמצעות צמצום (הגבורות) ובאמצעות אור הבירור של מ"ה, השורה רק על הביטול. הפסוק על קרבן התמיד מתאר את העבודה הזאת: הביטול של משה, כשהוא מצטרף לישראל, עושה את אותיות לימוד התורה שלהם "קרובות" לה; אש הנשמה מורידה את האש שמלמעלה, והתפילה, השבת והמועדים מורידים את הייחוד הנעלה עוד יותר, הנקרא "לי".

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/pinchas/2

הנקודה

האדם עושה גן עדן: אור אין סוף נעשה בריהשגה רק באמצעות צמצום (הגבורות) ובאמצעות אור הבירור של מ"ה, השורה רק על הביטול. הפסוק על קרבן התמיד מתאר את העבודה הזאת: הביטול של משה, כשהוא מצטרף לישראל, עושה את אותיות לימוד התורה שלהם "קרובות" לה; אש הנשמה מורידה את האש שמלמעלה, והתפילה, השבת והמועדים מורידים את הייחוד הנעלה עוד יותר, הנקרא "לי".

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

האדם עושה גן עדן: באמצעות עבודתו הוא ממשיך גילוי אלקות מאור אין סוף. העולם הבא, שנברא ביו"ד, הוא אותו אור שהצטמצם לנקודה כדי שהשכלים הנבראים יוכלו להשיגו וליהנות ממנו; משום כך הוא בנוי על מידת הדין, ואילו העולם הזה בנוי על חסד. צמצומים אלה, הגבורות, מתעוררים מלמטה כאשר אדם צמצם את עצמו ומבטל את רצונו. לכל ירידה של אור יש בחינה מקיפה ובחינה פנימית, הנקראות מ"ה וב"ן: מ"ה, הרצון העליון ואור הביטול, מברר את ב"ן מעולם לעולם, ורק בעולם הזה, לפני שהבירור מסתיים, יכול אדם להשתנות. המצוות, שחכמים קבעו את שיעוריהן בדיוק, הן הכלים לרצון הזה. סעיף ג' עובר לאש הקרבנות: אש הנשמה העולה מלמטה, אש הה"א, קוראת לאש היו"ד לרדת מלמעלה, ומוכילה לקול דממה דקה של ביטול. לאחר מכן הפסוק נקרא ביטוי אחר ביטוי: משה מצטרף לישראל, לימוד התורה עושה את האותיות "קרובות", המשנה שומרת על האש, והתפילה, השבת והמועדים ממשיכים "לי".

מבנה

- 1 האדם עושה גן עדן; היו"ד של העולם הבא**
האדם ממשיך אלקות למטה וכך עושה גן עדן. העולם הבא, שנברא ביו"ד, הוא אור אין סוף שהצטמצם כדי שנשמות יוכלו להשיגו, ולכן הוא בנוי על דין, ואילו העולם הזה בנוי על חסד. הגבורות מושרשות בגבורה דעתיק ומתעוררות על ידי צמצום האדם את עצמו; באמצעות כל מלאך וכל נשמה מקבלים באופן המיוחד להם.
- 2 מקיף ופנימי: מ"ה וב"ן**
בכל ירידה יש אור מקיף והארה פנימית ממנו, כשם שהמחשבה מכילה הרבה יותר מן הדיבור. אלה הם מ"ה — הרצון העליון ואור הביטול — וב"ן — מלכות והתורה שבעל פה; מ"ה מברר את ב"ן לאורך העולמות. ההשתחויה ב"מודים" מבטאת את הביטול הזה; שינוי אפשרי רק בעולם הזה, והשיעורים המדויקים של המצוות הם הכלי לרצון שאין לו טעם.
- 3 אש מלמטה ואש מלמעלה**
כל השפעה מלמעלה זקוקה לאתערותא דלתתא: אש הגבורה, התלהבות הנשמה, המוכילה לקול דממה דקה של ביטול. הפסוק נקרא ביטוי אחר ביטוי: "את קרבני לחמי לאשי" (אש הה"א קוראת לאש היו"ד לרדת), "את קרבני" (האותיות נעשות קרובות), "ריח ניחח" ו"תשמרו" (המשנה).
- 4 הביטול של משה, המועדים והתפילות**
הביטול מגיע לישראל באמצעות "צו" (חיבור) ו"ואמרת" (כוח הדיבור). "במועדו" מוריד את קדושת השבת דרך המועדים, והתפילות היומיות עולות דרך העולמות; בהמשך מובאת רשימת מקורות מהזוהר ומהמדרש.

סיכום של הפסוק: משה מצטרף לישראל, האותיות קרובות לה', "אשה" ו"אשי" כבחינת מקבל ומשפיע, המשנה שומרת על האש שבלב, והתפילה והמועדים ממשיכים את הייחוד של אבא ואמא, הנקרא "לי". את המאמר חותמת רשימת מקורות מן התלמוד ומן המדרש.

מושגים

הי"ד של העולם הבא ביו"ד נברא העוה"ב

העולם הבא נברא ביו"ד, האות הקטנה ביותר: אור אין סוף הצטמצם לנקודה, כדי ששמות נבראות יוכלו להשיג אותו ולהתענג עליו.

גבורות גבורות

הצמצומים המגבילים את האור כדי שיוכל להתגלות ולהיות מושג; האדם מעורר אותם כשהוא מרסן את עצמו, ורק באמצעותם מגיעה הארה מהשכינה אל הנשמות.

מקיף ופנימי מקיף ופנימי

בכל מדרגה יש יותר מכפי שהמדרגה שמתחתיה יכולה להכיל: מה שהכלי אינו יכול להשיג נשאר מקיף, ורק הארה נכנסת כאור פנימי, כשם שרק חלק קטן מן המחשבה נכנס לדיבור.

מ"ה וב"ן מ"ה וב"ן

שני אופני כתיבה של שם הוי": מ"ה, המושרש במצח דאדם קדמון, הוא הרצון העליון, חכמה ואור הביטול; ב"ן הוא מלכות והתורה שבעל פה, שמ"ה מברר.

בירור בירור

הפרדה בין טוב לרע, היורדת מאצילות עד למדרגות הנמוכות ביותר של עשיה; העולם הזה הוא עולם הבירור, והעולם הבא בא אחריו.

ביטול ביטול

אור אין סוף שורה רק על מה שבטל; זו מדרגת משה, "ונחנו מה", המתבטאת בהשתחויה ב"מודים" ובקול דממה דקה.

אש הה"א ואש הי"ד אשה - אש ה', אשי - אש יו"ד

אשה (אש ה"א) היא האש העולה מלמטה, התלהבות הנשמה; אשי (אש יו"ד) היא האש היורדת מלמעלה כמענה, ייחוד של מקבל ומשפיע.

לי לי

מדרגת הייחוד של אבא ואמא, המושרשת בעתיק ובאין סוף; כל מה שהי מכנה "שלי" מתקיים לעולם, ו"להקריב לי במועדו" מוריד אותו למטה.

קטע 1 • 11-6

האדם עושה גן עדן; היו"ד של העולם הבא

1 ביאור ע"פ את קרבני¹ לחמי²

ביאור על הפסוק "את קרבני לחמי".

זו כותרת המאמר: ביאור הפסוק הפותח את פרשת הקרבנות היומית בפרשת פינחס: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוחי, תשמרו להקריב לי במועדו". המאמר קורא כל ביטוי בפסוק כשלב בעבודת האדם בהמשכת אלקות למטה.

2 הנה כתיב לעבדה ולשמרה^{3,4} שהאדם הוא העושה^{5,6} הגי'ע [הגן עדן] דהיינו שהוא הממשיך גילוי אלקות

מאור אי"ס ב"ה להיות גי'ע [גן עדן].

והנה כתוב: "לעבדה ולשמרה" — האדם הוא שעושה את גן עדן, כלומר, הוא שממשיך גילוי אלקות מאור אין סוף ברוך הוא, עד שיהיה גן עדן.

אדם הונה בגן עדן "לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו). אדמו"ר הזקן מפרש שהעבודה של האדם היא שעושה את גן עדן: באמצעות עבודתו הוא ממשיך גילוי אלקות מאור אין סוף, והאלקות המתגלית היא גן עדן.

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]⁷ פי' ביו"ד צמצום הארה נקודה

קטנה שבאי"ס ב"ה שאין לו סוף ואין לו קץ ותכלית לית מחשבה תפיסא

והנה אמרו רבותינו ז"ל: "ביו"ד נברא העולם הבא". פירוש הדבר הוא שביו"ד — צמצום של ההארה לנקודה קטנה מאין סוף, שאין לו סוף ואין לו קץ ותכלית; "לית מחשבה תפיסא

הגמרא (מנחות כט, ב) מלמדת שהעולם הזה נברא באות ה"א והעולם הבא באות יו"ד. היו"ד, האות הקטנה ביותר, שאינה אלא נקודה, מסמלת צמצום: אורו של אין סוף, שאין לו סוף ושום מחשבה אינה יכולה לתפוס, הצטמצם לנקודה זעירה.

כיה כלל וא"א להיות שום השגה לשכל נברא להיות תענוג הנשמות אלא שנהנין מזיוו⁸ כוי וכמשל בהירות השמש או האבוקה שא"א להסתכל בהם מחמת בהירותם.

כיה" כלל; ואין אפשרות ששכל נברא ישיג אותו באופן שיהיה בכך תענוג לנשמות, אלא שהן "נהנין מזיוו" וכי. הדבר דומה לבהירות השמש או האבוקה, שאי אפשר להסתכל בהן מפני עוצמת בהירותן.

שום שכל נברא אינו יכול להשיג את אין סוף כפי שהוא, ולכן תענוג הנשמות אינו יכול לבוא מאין סוף עצמו. חז"ל מתארים את העולם הבא כמציאות שבה הצדיקים "נהנים מזיו השכינה" (ברכות יז, א): הם נהנים מזיו, ולא מהמקור עצמו. כך גם אי אפשר להביט ישירות בשמש או באבוקה, משום שהן בהירות מדי.

וכן הוא לענין השגה שבאור אי"ס ב"ה עצמו לא שייך שום השגה כלל מחמת בהירותו הגדול

וכך גם בנוגע להשגה: באור אין סוף ברוך הוא עצמו לא שייכת שום השגה כלל, מפני בהירותו הגדולה.

המשל נוגע להשגת השכל: אור אין סוף עצמו בהיר מכדי שיהיה אפשר להשיגו. הבעיה אינה שיש מעט מדי אור, אלא שיש אור רב מדי.

כי ישת חשך סתרו⁹ רק ע"י צמצום הארה נקודה קטנה (ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני¹⁰ ונאווה¹¹ אש שחורה ע"ג [על גבי] אש לכנה).

כי י"שת חושך סתרו⁹; רק על ידי צמצום ההארה לנקודה קטנה [אפשר להשיג]. (וראה מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "שחורה אני ונאווה": אש שחורה על גבי אש לכנה.)

"ישת חושך סתרו" (תהלים יח, יב) מתאר את ההסתה הזו: האור נעשה ברה"ש רק כשהוא מצטמצם לנקודה קטנה — הי"ד. ההערה שבסוגריים מפנה למאמר "שחורה אני ונאווה" בלקוטי תורה על שיר השירים, שבו התורה מתוארת כאש שחורה על גבי אש לכנה.

וזהו העוה"ב [העולם הבא] דייקא שהוא גילוי השגה לשכל נברא להתענג ולכן עוה"ב [עולם הבא] נבנה על מדת הדין הקשה כמבואר בספרים¹² שעוה"ז נאמר בו עולם חסד יבנה¹³

וזהו דווקא העולם הבא: גילוי של השגה לשכל נברא, כדי שיוכל להתענג. לכן העולם הבא בנוי על מידת הדין הקשה, כפי שמבואר בספרים; ועל העולם הזה נאמר: "עולם חסד יבנה",

משום כך דווקא העולם הבא נברא באות יו"ד: האלוקות מתגלה בו באופן ששכל נברא יכול להשיג וליהנות ממנו. מאחר שהדבר מצריך צמצום והגבלה, נאמר שהעולם הבא בנוי על מידת הדין הקשה; ואילו על העולם הזה נאמר: "עולם חסד יבנה" (תהלים פט, ג).

משא"כ עוה"ב [עולם הבא] הוא מדת הדין. שהרי יסורי עוה"ז נקי יסורים של אהבה¹⁴ וחסד כי יסורים ממרקין.¹⁵

ואילו העולם הבא הוא מידת הדין. שהרי יסורי העולם הזה נקראים "ייסורים של אהבה" ושל חסד, כי הייסורים ממרקים [את החטאים].

הראיה לכך שהעולם הזה מתנהל במידת החסד היא שהגמרא (ברכות ה, א) מכנה את ייסוריו "ייסורים של אהבה", ואומרת שהייסורים ממרקים את עוונותיו של האדם. הם חסד, משום שהם חוסכים ממנו דין קשה יותר בהמשך.

3 ויסורי עוה"ז איבוד ממון¹⁶ ונוקף אצבעו כו' אין ערוך לגבי יסורי גיהנם שהאש¹⁷ אי' מששים כו' ויסורי העולם הזה, כגון הפסד ממון ו"נוקף אצבעו" וכו', אינם כערך כלל לייסורי גיהנם, שהרי האש [שלנו] היא אחד משישים וכו'.

הגמרא (ערכין טז ע"ב) מונה אפילו הפסדים קטנים ומטרדים כייסורים, אך כל ייסורי העולם הזה אינם נחשבים לעומת גיהנם. כפי שאומרת הגמרא (ברכות נז ע"ב), האש המוכרת לנו היא רק אחד משישים מאש הגיהנם.

ומה שהיה ראוי לידון בגיהנם בעוה"ב [בעולם הבא] מחשבין כנגדו יסורי עוה"ז הקלים וה"ז [והרי זה] חסד כו' משא"כ בעוה"ב [בעולם הבא] עונשים גיהנם כו'

ועל מה שהיה ראוי לאדם להידון בגיהנם בעולם הבא, מחשבים כנגדו את ייסורי העולם הזה הקלים, והרי זו חסד וכו'; מה שאין כן בעולם הבא, שבו יש עונשי גיהנם וכו'.

זו הסיבה שייסורי העולם הזה הם חסד: ייסוריו הקלים נחשבים כנגד מה שאדם היה צריך לסבול בגיהנם. לעומת זאת, בעולם הבא העונש הוא גיהנם עצמו.

לפי שהוא נבנה על תוקף מדה"ד [מדת הדין] הקשה לשלם לרשע רע כרשעתו וכ"ז [וכל זה] הוא מפני שעוה"ב [שעולם הבא] שהוא גילוי ההשגה ותענוג הנשמות הוא ע"י גבורות וצמצומים [י"ל [יש לומר]

מפני שהוא נבנה על תוקפה המלא של מידת הדין הקשה, לשלם לרשע רע כרשעתו. וכל זה מפני שהעולם הבא, שהוא גילוי ההשגה ותענוג הנשמות, בא באמצעות גבורות וצמצומים. [יש לומר

העולם הבא בנוי על תוקפה המלא של מידת הדין, המשלמת לרשע בדיוק לפי מעשיו. הסיבה לכך היא שהשגת הנשמות ותענוגן שם באים באמצעות גבורות, הכוחות המצמצמים את האור כדי שיהיה אפשר לתפוס אותו. כאן מתחיל הסבר מוסגר.

כי גם החכמה שהיא בחי' יו"ד שבו נברא העוה"ב [העולם הבא] הרי התהוותה מאור א"ס הוא ע"י גבורות וצמצומים והוא מה שנמשך האור והשפע רק ע"י בחי' שערות כו'.

שגם חכמה, שהיא בחינת היו"ד שבה נברא העולם הבא, התהוותה מאור אין סוף באמצעות גבורות וצמצומים; וזהו שהאור והשפע נמשכים רק באמצעות בחינת שערות וכו'.

ההסבר המוסגר מוסיף שאפילו חכמה, היו"ד שבה נברא העולם הבא, התהוותה מאור אין סוף באמצעות גבורות וצמצומים. בלשון הקבלה, האור מגיע אליה רק באמצעות "שערות" — צינור צר ומצומצם.

4 ושרשם מגבורה דע"י [דעתיק יומין] המלובשת במו"ס [במוחא סתימאה] ועמ"ש בפ' שלח ע"פ אני¹⁸ מענין שער בשמאל כו' ועמ"ש בביאור ע"פ ולא אבה¹⁹ ה' אלקיך לשמוע אל בלעם כו'

ושורשם בגבורה דעתיק יומין המלובשת במוחא סתימאה (המוח הנסתר). ראו גם את הנכתב בפרשת שלח על הפסוק "אני", בעניין השער שבשמאל וכו'; ואת הנכתב בביאור על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" וכו',

ההגהה ממשיכה: הגבורות הללו מושרשות בגבורה דעתיק יומין, הדרגה הפנימית של כתר, המלובשת במוחא סתימאה, "המוח הנסתר". מובאים שני מאמרים: המאמר על "אני" בפרשת שלח, העוסק בשער שבצד שמאל, והביאור על הפסוק "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם" (דברים כג, ו).

שהאתעדל"ת [שהאתערותא דלתתא] לצמצום וגבורה זו הוא ג"כ ע"י שהאדם מצמצם א"ע [את עצמו] בבחי' בטל רצונך^{20, 21} וזהו ענין לעבדה כו'.²²

שהאתערותא דלתתא לצמצום ולגבורה זו באה גם היא מכך שהאדם מצמצם את עצמו בבחינת "בטל רצונך"; וזהו ענין "לעבדה" וכו',

המאמר השני מסביר שמה שמעורר מלמטה את הצמצום האלקי הזה הוא הצמצום העצמי של האדם: הנחת רצונו הצדה, כפי שאומרת המשנה: "בטל רצונך מפני רצוני" (אבות ב, ד). זהו גם פירוש "לעבדה": עבודת האדם בריסון עצמו ממשיכה את האור המצומצם שמתהווה בו גן עדן.

5 וכמבואר פי' וענין עובד אלקים^{23,24} בסעי' (בספר של בינונים) פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] וזהו מה רב טובך²⁵ אשר צפנת ליראיך²⁶ צפון הוא בחי' גבורות שעיי' נמשך גילוי התענוג בגי' [בגן עדן] ועיין מזה בר"ח [בראשית חכמה] שער האהבה פ"ו ליראיך כו'

כפי שמבואר פירושו וענינו של "עובד אלקים" בספר של בינונים (תניא), פרק ט"ו. וזהו [פירוש] "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך": "צפנת" היא בחינת גבורות, שבאמצעותן נמשכת התגלות התענוג בגן עדן. ועיינו בעניין זה בראשית חכמה, שער האהבה, פרק ו', "ליראיך" וכו';

בתניא, פרק ט"ו, מבואר ש"עובד אלקים" (מלאכי ג, יח) הוא מי שעדיין מצוי בעיצומו של המאבק עם יצרו הרע ופועל להתגבר עליו. לאור זאת, הפסוק "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהילים לא, כ) נדרש כך: ה"צפינה" היא הגבורות, הצמצום שבאמצעותו מתגלה התענוג שבגן עדן, והוא שמור "ליראיך". בראשית חכמה דן בפסוק זה בשער האהבה.

כי אם אין יראה אין חכמה^{27,28} יראה גימ' [גימטריא] גבורה איזהו גבור הכובש^{29,30} כו' וזהו להודיע לבני האדם גבורותיו³¹ וכבוד הדר מלכותו זיו השכינה הן הם גבורותיו³² שהם צמצומים עיי' השתלשלות מעילה לעילה כו'

כי "אם אין יראה אין חכמה". יראה בגימטריה גבורה; "איזהו גיבור? הכובש" וכו'. וזהו [פירוש] "להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו": זיו השכינה — הם עצמם גבורותיו, שהם צמצומים הנעשים באמצעות השתלשלות מעילה לעילה וכו'.

הקשר בין יראה לגבורה: "אם אין יראה אין חכמה" (אבות ג, יז); המילה "יראה" שווה בגימטריה ל"גבורה" (216), והמשנה מגדירה גיבור כ"הכובש [את יצרו]" (אבות ד, א). כאן מסתיימת ההגחה, והטקסט העיקרי חוזר לפסוק "להודיע לבני האדם גבורותיו" (תהילים קמה, יב): זיו השכינה, שהנשמות נהנות ממנו, הוא עצמו גבורותיו; הוא מגיע אליהן רק באמצעות צמצומים, שלב אחר שלב, בהשתלשלות העולמות.

מלאכים ונשמות אין א' מהם דומה לחבירו מחנה מיכאל באהבה דוקא ומחנה גבריאל ביראה דוקא ואין להם אהבת מיכאל באהבה רק אהבה אחרת באופן אחר.

מלאכים ונשמות — אין אחד מהם דומה לחברו. מחנה מיכאל [עובד] דוקא באהבה, ומחנה גבריאל דוקא ביראה; ואין להם אהבת מיכאל באהבה, אלא אהבה אחרת, באופן אחר.

עקב הצמצומים האלה, כל נברא מקבל את הגילוי באופן המיוחד לו, ואין מלאך או נשמה הדומים זה לזה. מחנה המלאכים של מיכאל עובד באהבה, ומחנה גבריאל ביראה; גם האהבה המצויה אצל מלאכי גבריאל היא מסוג אחר — לא אהבתו של מיכאל.

6 והגם שכולם מקבלים מאור א"ס ב"ה כמו כח הנשמה המתפשט באיברים שבנשמה עצמה אין בה התחלקות ואעפ"כ [ואף על פי כן] כח הראיה מקבל העין וכח השמיעה מקבל האזן כו'

ואף על פי שכולם מקבלים מאור אין סוף ברוך הוא, [הרי זה] כמו כוח הנשמה המתפשט באיברי הגוף: בנשמה עצמה אין חלוקה, ואף על פי כן העין מקבלת את כוח הראיה והאוזן מקבלת את כוח השמיעה וכו';

אף שכל מלאך וכל נשמה מקבלים מאור אין סוף, הם שונים זה מזה, כמו שכוחות הנשמה שונים באיברי הגוף. הנשמה עצמה אינה מתחלקת, ואף על פי כן העין מקבלת ממנה את כוח הראיה והאוזן את כוח השמיעה.

ואין העין מקבל אלא חלק פרטי שהוא כח הראיה בלבד כו' בלי שום שכל והשגה וההשגה שורה במוחין לבד ואין שם כח הראיה הגשמיות.

והעין מקבלת רק חלק פרטי, שהוא כוח הראיה בלבד וכו', בלי שום שכל והשגה; השכל וההשגה שורים במוח בלבד, ושם אין כוח ראייה גשמי.

כל איבר מקבל רק את החלק המיוחד לו: לעין יש ראייה אך אין לה שכל, ואילו השכל שורה רק במוח, שאינו רואה. כך מקור אחד, שאינו מתחלק, מופיע באופנים שונים בכל אחד מהמקבלים.

והאזן מקבל כח השמיעה בלבד כו' וכיוצא בזה בשאר איברים שאין אחד דומה לחברו כו' [ועמ"ש בפי' שלח בביאור ע"פ והיה לכם³³ לציצית מענין שכליים נבדלים כו']:

והאזן מקבלת את כוח השמיעה בלבד וכו', וכך גם בשאר האיברים, שאין אחד מהם דומה לחברו וכו'. [וראו מה שכתוב בפרשת שלח, בביאור על הפסוק "והיה לכם לציצית", בענין השכלים הנבדלים וכו']

כך הוא בכל איבר: אין שני איברים דומים זה לזה. ההפניה שבסוגריים מובילה לביאור על "והיה לכם לציצית" (במדבר טו, לט) בפרשת שלח, העוסק ב"שכלים הנבדלים" — הכינוי שנתנו הפילוסופים למלאכים.

קטע 2 • 71-11

מקיף ופנימי: מ"ה וב"ן

7 ב והנה כל ההשתלשלות מעילה לעילה הוא ב' בחינות מקיף ופנימי [מקיף מה שאין נכנס תוך הכלי שאין הכלי מלבישו לפי שאין בו השגה כו'] ומתחלה נמשך המקיף ואח"כ נמשך הפנימי

2. והנה, כל סדר ההשתלשלות מעילה לעילה כולל שתי בחינות: מקיף ופנימי. [המקיף הוא מה שאינו נכנס לתוך הכלי, משום שהכלי אינו מלביש אותו, מפני שאין בו השגה וכו']. תחילה נמשך המקיף, ואחר כך נמשך הפנימי,

סעיף ב' פותח בעיקרון כללי: בכל שלב של ההשתלשלות יש שני סוגי אור — מקיף ופנימי. האור המקיף הוא אור שהכלי אינו יכול להכיל, מפני שאינו יכול להשיג אותו; ובכל ירידה, האור המקיף נמשך תחילה והאור הפנימי אחריו.

כי הפנימי הוא הארה קצת מבחי' המקיף הנמשך שנכנס להיות פנימי ומפנימי [ומפנימיות / ומפנימית] עליון נעשה מתחלה מקיף לתחתון ואח"כ נמשך קצת הארה ממנו להיות פנימי וכך הוא בכל סדר ההשתלשלות מאימא לז"א ומז"א כו'

כי הפנימי הוא הארה מועטת מבחינת המקיף שנמשך, והיא נכנסת ונעשית פנימית. ומהפנימיות של המדרגה העליונה נעשה תחילה מקיף למדרגה התחתונה, ואחר כך נמשכת ממנה הארה מועטת ונעשית פנימית. וכך הוא בכל סדר ההשתלשלות: מאימא לז"א, ומז"א וכו',

האור הפנימי הוא רק הארה מועטת מן האור המקיף — החלק שמצליח להיכנס לכלי. האור הפנימי של כל מדרגה עליונה נעשה אחר כך האור המקיף של המדרגה שמתחתיה, ורק הארה מועטת ממנו נכנסת ונעשית האור הפנימי שלה. כך הדבר מאימא (בינה) לז"א, ומשם ומטה.

כי הכל הוא בחי' מקיף ופנימי כו' וכמשל הדבור מן המחשבה שלא כל מחשבתו יוכל להכניס בדבור רק אפס קצהו בלבד

כי הכול הוא בבחינת מקיף ופנימי וכו'. הדבר דומה לדיבור שנובע מהמחשבה: אי אפשר להכניס לדיבור את כל המחשבה, אלא רק את הקצה הקטן ביותר שלה.

המחשבה והדיבור הם דוגמה מחיי היום-יום: אדם יכול לבטא במילים רק חלק קטן ממחשבתו. המחשבה נשארת למעלה מן הדיבור, שמכיל רק רושם ממנה.

וכן מן השכל למדות כמ"כ [כמו כן] מההתבוננות בתפלה שא"א להיות התפעלות הלב כ"כ [כל כך] בכל כח השגתו והתבוננותו רק שמתקצר כח ההבנה וההשגה כו'

וכך גם מן השכל אל המדות; וכן בהתבוננות שבתפילה: הלב אינו יכול להתעורר במידה שתשקף את מלוא כוח ההשגה וההתבוננות, אלא כוח ההבנה וההשגה מתקצר וכו'.

כך גם במעבר מן השכל אל הרגש, וכן בהתבוננות שבתפילה: הלב אינו מתעורר בעוצמה התואמת במלואה את מה שהשכל תופס. הרגש מבטא רק חלק מצומצם מן ההבנה.

והוא בחי' עגולים ויושר שמתחלה נמשך עגולים ואח"כ פרצוף יושר שהוא בחי' האדם כח הראיה בעין כו'

וזוהי בחינת עיגולים ויושר: תחילה נמשכים העיגולים, ואחר כך נמשכת תבנית היושר, שהיא בחינת "אדם" — כוח הראייה שבעין וכו',

בקבלה זו ההבחנה בין עיגולים ליושר. תחילה באים העיגולים, ואחר כך באה תבנית היושר, שיש בה צורת "אדם" — כל כוח נמצא באיבר המיוחד לו, כמו כוח הראייה בעין.

ורמ"ח אברים שונים ובזה יש עיבור יניקה מוחין קטנות וגדלות. משא"כ בעיגולים הוא בהשוואה לכל צד כו'.

ושתי מאות וארבעים ושמונה איברים שונים; ובה יש עיבור, יניקה ומוחין, קטנות וגדלות. ואילו בעיגולים הכול שווה מכל צד וכו'.

בתבנית היושר יש 248 איברים שונים, והיא עוברת שלבי התפתחות: עיבור, יניקה וכניסת מוחין, בקטנות ובגדלות. לעומת זאת, העיגולים שווים מכל צד ואין בהם חלקים מובחנים.

8 ובכלליות ההשפעה וההמשכה מריש כל דרגין נקי בשם מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] שבחיי מ"ה [שם מ"ה]

הוא מקיף לגבי ב"ן [שם ב"ן] הגם שגם שם מ"ה [שם מ"ה] הוא פנימי

ובכללות, השפע וההמשכה מראש כל הדרגות נקראים בשמות מ"ה וב"ן. בחינת מ"ה מקיפה ביחס לב"ן, אף שגם שם מ"ה עצמו הוא פנימי;

שני סוגי האור מקבלים כעת את שמותיהם בקבלה: ההמשכה מן הדרגה הגבוהה ביותר ולמטה נקראת בשתי צורות כתיבה של שם הוי' — מ"ה, שערכו המספרי 45, וב"ן, שערכו 52. מ"ה מקיף ביחס לב"ן, אף שהוא עצמו גם אור פנימי.

אך לגבי ב"ן [שם ב"ן] הוא המקיף ששרש מ"ה [שם מ"ה] הוא ממצחא דא"ק [דאדם קדמון] ומצח הוא הנקי תמיד בחיי רצון וכמ"ש והיה על מצחו³⁴ לרצון כוי

אך ביחס לב"ן הוא המקיף, שכן שורש מ"ה הוא ממצחא דאדם קדמון, והמצח נקרא תמיד בחינת רצון, כמו שכתוב: "והיה על מצחו לרצון" וכוי.

מ"ה מקיף את ב"ן משום ששורשו במצחא, המצח של אדם קדמון — הפרצוף הראשון והגבוה ביותר. המצח מסמל תמיד את הרצון, כפי שנאמר על ציץ הזהב של הכהן הגדול: "והיה על מצחו... לרצון" (שמות כח, לח), כאשר "לרצון" פירושו לרצון.

ונקי בזהר רעוא דכל רעוין^{35, 36, 37} כוי [עמ"ש בביאור ע"פ ועשית ציץ³⁸ בסופו³⁹ ובד"ה למנצח על השמינית⁴⁰].

ובזהר הוא נקרא "רעוא דכל רעוין", רצון כל הרצונות וכו'. [ראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "ועשית ציץ" בסופו, ובמאמר המתחיל "למנצח על השמינית".

הזהר מכנה דרגה זו "רצון כל הרצונות" — הרצון שביסודו של כל רצון אחר. כאן מתחילה שרשרת ארוכה של מראי מקומות: הביאור על "ועשית ציץ", ציץ הזהב שנענד על המצח, והמאמר "למנצח על השמינית".

ובביאור ע"פ מי מנה⁴¹ עפר יעקב⁴² ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר בפ' נשא (דקכ"ח ע"ב)⁴³

ובביאור על הפסוק "מי מנה עפר יעקב". וראו מה שכתוב במקום אחר על מאמר הזהר בפרשת נשא (דף קכ"ח ע"ב).

הרשימה ממשיכה בביאור על "מי מנה עפר יעקב" (במדבר כג, י), ובמה שכתוב במקום אחר על קטע בזהר בפרשת נשא, דף קכ"ח ע"ב.

בענין כחמר טב דשקיט ושכיך על דורדייה⁴⁴ מענין מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] שבמו"ס [שבמוחא סתימאה]

ועמ"ש בביאור ע"פ משה ידבר^{45, 46} מענין שם מ"ה [שם מ"ה] ובד"ה ענין האבות הן הן המרכבה⁴⁷.

בענין "כחמר טב דשקיט ושכיך על דורדייה", על מ"ה וב"ן שבמו"ס. וראו מה שכתוב בביאור על הפסוק "משה ידבר" בענין שם מ"ה, ובמאמר המתחיל "ענין האבות הן הן המרכבה".

קטע הזהר עוסק ב"יין טוב השוקט ונח על שמריו", והביאור שאליו מפנים דן בו בהקשר של מ"ה וב"ן שבמוחא סתימאה, המוח הנעלם. בהמשך באים מראי מקומות נוספים: הביאור על "משה ידבר" (שמות יט, יט), העוסק בשם מ"ה, והמאמר "ענין האבות הן הן המרכבה".

ובביאור ע"פ יונתי⁴⁸ בענין מלגאו איהו שם מ"ה [שם מ"ה]. ובביאור ע"פ והניף הכהן אותם על לחם הביכורים⁴⁹:

ובביאור על הפסוק "יונתי" בעניין "מלגאו איהו שם מ"ה". ובביאור על הפסוק "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים".

מראי המקומות האחרונים הם הביאור על "יונתי", העוסק בכיטוי "מבפנים הוא שם מ"ה", והביאור על "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים" (ויקרא כג, כ). כאן מסתיים הסוגר המרובע.

9 והנה שם ב"ן [שם ב"ן] הוא בחי' נוקבא שמור לנוקי' [לנוקבא] וזכור לדכורא כי מלי' תשבע"פ [תורה שבעל פה] קרינן לה^{50, 51} בחי' מלי' ב"ן [שם ב"ן]

והנה, שם ב"ן הוא בחינת נוקבא (הנקבה): "שמור" לנוקבא ו"זכור" לדכורא; שהרי את מלכות — תורה שבעל פה — אנו מכנים "היא", והיא בחינת מלכות, ב"ן.

שם ב"ן הוא הצד הנקבי והמקבל, הנוקבא. שתי הצורות של ציווי השבת מקבילות להם: "שמור" לנקבה ו"זכור" לזכר; ומכיוון שבתיקוני הזהרה נאמר על מלכות "תורה שבעל פה קרינן לה", מלכות והתורה שבעל פה הן ב"ן.

אמנם מ"ה [שם מ"ה] הוא בחי' תשב"כ [תורה שבכתב] בחכמה אתברירו^{52, 53} והבירור הוא לעשות גי' [גן עדן] דהיינו להמשיך אור א"ס ב"ה שבבחי' מקיף להיות פנימי

אולם מ"ה הוא בחינת תורה שבכתב. "בחכמה מתבררים"; ותכלית הבירור היא לעשות גן עדן, כלומר להמשיך את אור אין סוף ברוך הוא, שהוא בבחינת מקיף, שיהיה פנימי.

מ"ה מקביל לתורה שבכתב. המקובלים מלמדים שהניצוצות מתבררים באמצעות חכמה, ותכלית הבירור היא לעשות גן עדן: להביא את אור אין סוף, שהוא בבחינת מקיף, לגילוי פנימי.

(ועמ"ש בד"ה ויקח קרח^{54, 55} מענין בחי' חכמה שבה שורה אור א"ס ומ"ש בד"ה ואהבת את⁵⁶ וחכמה היא כח מ"ה [מה])⁵⁷ ועיקר ההמשכה להיות בחי' ביטול

(וראו מה שכתוב במאמר המתחיל "ויקח קרח" בעניין בחינת חכמה, שבה שורה אור אין סוף; וכן מה שכתוב במאמר המתחיל "ואהבת", שחכמה היא כוח מ"ה). ועיקר ההמשכה הוא שתהיה בחינת ביטול,

ההערה שבסוגריים מפנה לשני מאמרים: "ויקח קרח", העוסק בחכמה כבחינה שבה שורה אור אין סוף, ו"ואהבת"; היא מוסיפה שחכמה היא כוח מ"ה. בגוף הדברים נאמר התנאי המרכזי: האור נמשך באמצעות ביטול.

כי אין אור א"ס שורה אלא במי שבטל דייקא ומ"ה [ומה] הוא בחי' ביטול גמור ונחנו מ"ה [מה] כו'

כי אור אין סוף שורה רק במי שבטל דווקא; ומ"ה הוא בחינת ביטול גמור: "ונחנו מ"ה" וכו'.

אור אין סוף שורה רק במקום שיש ביטול, ומ"ה הוא ביטול גמור, כפי שאמר משה: "ונחנו מ"ה". שם מ"ה מבטא אפוא את אור הביטול.

ומתחלה נברר להיות עולם האצילות שמה שאינו בטל שם אינו שורה גילוי אור א"ס ומ"מ נדחה לעולם הבריאה שבערך עולם הבריאה נחשב בחי' ביטול שמלאכים ונשמות

תחילה התברר הדבר כדי להיות עולם האצילות, שהרי על מה שאינו בטל שם אין שורה גילוי אור אין סוף. ואף על פי כן, הוא נדחה לעולם הבריאה, משום שביחס לעולם הבריאה הוא נחשב כחינת ביטול, שכן מלאכים ונשמות,

הבירור מתקדם בשלבים. תחילה מתברר עולם האצילות, משום שרק דבר שבטל לגמרי יכול להכיל את גילוי אור אין סוף; מה שאינו בטל במידה מספקת לעולם האצילות נדחה לעולם הבריאה, שם הוא עדיין נחשב כביטול, שכן המלאכים והנשמות שם בטלים.

בחי' נבראים הם בטלים הגם שבערך עולם האצילות אין זה ביטול גמור להיות גילוי רב כבעולם האצילות ואח"כ נדחה לעולם היצירה עד שתכלית הבירור הוא במדרגות תחתונות דבעשייה.

שהם בחינת נבראים, בטלים, אף שביחס לעולם האצילות אין זה ביטול גמור שיאפשר גילוי רב כמו בעולם האצילות. לאחר מכן הוא נדחה לעולם היצירה, עד שתכלית הבירור היא במדרגות התחתונות שבעולם העשייה.

הביטול שלהם הוא ממשי, אך זהו ביטול של נבראים, ולא הביטול הגמור של עולם האצילות, המאפשר גילוי רב. התהליך נמשך למטה, לעולם היצירה, והבירור מגיע לתכליתו במדרגות התחתונות ביותר של עולם העשייה.

10 והוא ענין כרע במודים כריעה בעלמא להיות כפוף בבחי' הודאה כו' וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה]

מאן דלא כרע במודים

וזהו ענין ההשתחויה ב"מודים": כריעה בלבד, להיות כפוף בבחינת הודאה וכו'. ואמרו חז"ל: "מי שאינו כורע ב"מודים"

ההשתחויה ב"מודים", ברכת ההודאה שכתפילת העמידה, מבטאת את הביטול הזה: כריעה של הודאה. הגמרא (בבא קמא טז ע"א) אומרת שעמוד השדרה של אדם נעשה נחש שבע שנים לאחר מותו, אם לא כרע ב"מודים".

נעשה נחש^{58, 59, 60} שנדחה להיות נחש דקליפה לגמרי שאין שם עוד שום בירור טוב ובזהר (שלח קס"ד

א') ובסבא דמשפטים (דף ק' ע"א) שלא יקום בתחה"מ [בתחיית המתים].⁶¹

נעשה נחש": הוא נדחה להיות נחש של קליפה לגמרי, שאין בו עוד שום בירור של טוב. ובזהר (שלח קס"ד ע"א) ובסבא דמשפטים (דף ק' ע"א) נאמר שלא יקום בתחיית המתים.

אדמו"ר הזקן מפרש זאת כדחייה מוחלטת אל הקליפה המסומלת בנחש, שבה לא נותר טוב שאפשר לבררו. הקטעים בזהר המובאים כאן מוסיפים שאדם כזה לא יקום בתחיית המתים.

והנה לכן בעוה"ב [בעולם הבא] א"א לשנות את טעמו ממה שנמשך בעוה"ז כי עוה"ב [עולם הבא] הוא עולם שלאחר הבירור

והנה, לכן בעולם הבא אי אפשר לשנות את טעמו ממה שנמשך בעולם הזה, כי העולם הבא הוא עולם שלאחר הבירור:

כך מוסבר מדוע אדם אינו יכול לשנות את "טעמו", את אופיו הפנימי, בעולם הבא: מה שיש לו שם הוא מה שהמשיך בעולם הזה. העולם הבא בא לאחר שהבירור הסתיים.

דהיינו שכבר נמשך אחר הבירור משם מ"ה [שם מ"ה] המקיף להיות פנימי וגילוי השגה ותענוג לשכל נברא הרי כבר נתברר הטוב ומוכדל מן הרע שהרע נדחה לגמרי ומוכדל בעצמו להיות מלאכי חבלה ומזיקים כו'

כלומר, לאחר הבירור כבר נמשך האור המקיף משם מ"ה להיות פנימי, כהתגלות של השגה ותענוג לשכל נברא; הרי הטוב כבר התברר ונפרד מן הרע, שכן הרע נדחה לגמרי ונפרד לעצמו, להיות מלאכי חבלה ומזיקים וכו'.

שם האור המקיף משם מ"ה כבר נעשה פנימי, ומתגלה כהשגה וכענוג לשכלים נבראים. הטוב והרע כבר הופרדו, והרע, שהופרד לעצמו, נעשה מלאכי חבלה וכוחות מזיקים.

מה שאין כן עולם הזה שהוא עולם הבירור שמאיר שם מ"ה [שם מ"ה] המברר בתומ"צ [בתורה ומצות] הרי יכול לשנות א"ע [את עצמו] ולהפך מרע לטוב [ועמ"ש ע"פ ועתה יגדל נא^{62,63} כו']

מה שאין כן בעולם הזה, שהוא עולם הבירור, שבו מאיר שם מ"ה המברר באמצעות התורה והמצוות, יכול האדם לשנות את עצמו ולהפוך מרע לטוב. [ועיינו במה שכתוב על הפסוק "ועתה יגדל נא" וכו'.]

לעומת זאת, העולם הזה הוא עולם הבירור, שבו מאיר שם מ"ה ומברר באמצעות התורה והמצוות, ולכן האדם עדיין יכול לשנות את עצמו ולהפוך מרע לטוב. ההפניה שבסוגריים המרובעים היא למאמר על הפסוק "ועתה יגדל נא" (במדבר י"ד:י"ז).

והמשכה זו להיות כח זה של בירור שם מ"ה [שם מ"ה] לברר שם ב"ן [שם ב"ן] נמשך מבחי רצון העליון רעוא דכל רעוין וע"ז אמרו אין טעם לרצון כו' שהוא למעלה מהשגה כו'.

והמשכה זו, שיהיה כוח זה של בירור משם מ"ה לברר את שם ב"ן, נמשכת מבחינת הרצון העליון, רעוא דכל רעוין; ועל כך אמרו "אין טעם לרצון" וכו', מפני שהוא למעלה מהשגה וכו'.

כוחו של שם מ"ה לברר את שם ב"ן נמשך מן הרצון העליון, "רעוא דכל רעוין" — רצון כל הרצונות. עליו נאמר "אין טעם לרצון", משום שהוא למעלה מכל השגה.

11 וזהו נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני⁶⁴ שנעשה ונמשך רצון העליון שאין טעם והשגה בו [ואפשר

שנקרא נחת רוח

וזהו [פירוש] "נחת רוח, שאמרתי ונעשה רצוני": שרצון העליון, שאין בו טעם והשגה, נעשה ונמשך. [וייתכן שהוא נקרא נחת רוח

זהו פירוש דברי חז"ל על הקרבנות: "נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני". באמצעות המצווה מתבצע רצון העליון, שאין לו טעם, והוא נמשך למטה. בסוגריים מוצע טעם לשימוש במילה "רוח".

כי רוח היינו בחיי אור או יו"ד^{65, 66} שהוא מקור אותיות התורה כמ"ש במ"א בביאור דמזוזה מימין⁶⁷ כו'

כי רוח היא בחינת אוויר — אור בתוספת יו"ד — שהוא מקור אותיות התורה, כפי שמבואר במקום אחר, בביאור על "מזוזה מימין" וכו'.

רוח היא גם אוויר; והמילה "אוויר" היא "אור" בתוספת יו"ד, מקור אותיות התורה. מובא כאן המאמר שבתורה אור על "מזוזה מימין".

ועיין בזהר תרומה (דקע"ח סע"ב [סוף עמוד ב]) ובאדרא דנשא דק"ל ע"ב] וזהו בחינת תורה שבכתב שהוא למעלה מהשגה שעיקרה אינה

ועיין בזוהר, תרומה (סוף קע"ח ע"ב), ובאדרא דנשא ק"ל ע"ב]. וזהו בחינת תורה שבכתב, שהיא למעלה מהשגה, שכן עיקרה אינו

נוספו כאן שני מקורות מן הזוהר, והסוגריים המרובעים נסגרים. בהמשך נאמר שתורה שבכתב, בדומה לרצון, היא למעלה מהשגה, משום שעיקרה אינו אלא אותיותיה.

אלא האותיות כדמותן וכצלמן משא"כ ההלכות על בוריין א"א להשיג מתורה שבכתב כגון וקשרתם לאות⁶⁸ כו'

אלא האותיות כפי שהן, כדמותן וכצלמן; ואילו את ההלכות על פרטיהן המדויקים אי אפשר להשיג מתוך תורה שבכתב. למשל, "וקשרתם לאות" וכו':

תורה שבכתב היא האותיות כפי שהן לפנינו, ואילו את פרטי ההלכות המדויקים אי אפשר ללמוד ממנה. הדוגמה היא הפסוק "וקשרתם לאות" (דברים ו', ח').

איני יודע מהו עד שבאו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] ופירשו ד' פרשיות ט"ט בכתפי⁶⁹ כו' וד' בתים תפרן ואלכסונן⁷⁰ וכן סוכה גבוה כ' [כתב] אמה⁷¹ כו'

איני יודע מה הם, עד שבאו חז"ל ופירשו: ארבע פרשיות, "טאט בכתפי" וכו'; ארבעה בתים, את תפירתם ואת האלכסון שלהם; וכן סוכה שגובהה עשרים אמה וכו'.

מן הפסוק לבדו אי אפשר לדעת מהן תפילין, עד שחז"ל פירשו: ארבע פרשיות, הנלמדות מן המילה "טוטפות" — "טאט בכתפי" פירוש שתיים — וארבעה בתים, מרובעים בתפריהם ובאלכסונם. בדומה לכך, המשנה (סוכה א', א') קובעת עשרים אמה כגבול לגובה הסוכה.

שהוא ענין השגות הרצון שזהו כלי קיבול לרצון שבשיעור דוקא ששיערו חכמים להגביל כל מצוה ומצוה כדת מה לעשות⁷² אזי שורה ומתגלה רצון עלי ון ובאם לאו אינו שורה כו':

זהו עניין ההשגות של הרצון, שהן כלי קיבול לרצון: דווקא במידה שקבעו חז"ל, כשקבעו את גבולותיה של כל מצווה ומצווה, "כדת מה לעשות", אזי הרצון העליון שורה ומתגלה; ואם לאו, אינו שורה וכו'.

המידות האלה הופכות את הרצון לדבר שאפשר להשיגו: ההגדרות המדויקות שקבעו חז"ל הן הכלי המקבל את הרצון העליון. כשמקיימים מצווה על פי דינה, "כדת מה לעשות" (אסתר א', ט"ו), הרצון העליון שורה בה ומתגלה; ואם לאו, אינו שורה.

קטע 3 • 12-14

אש מלמטה ואש מלמעלה

12 ג והנה אין לך טפה יורדת⁷³ מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה כו' הם חו"ג [חסד וגבורה] והנה ה"ג [חמש

גבורות] הם ה"פ אש בחי' אשה אש ה' שצ"ל בחי' אש מלמטה למעלה

3. והנה, "אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין שתי טיפות עולות כנגדה" וכו' — אלו חסד וגבורה. וחמש הגבורות הן חמש פעמים אש: בחינת "אשה" — אש ה'; שכן צריכה להיות בחינת אש מלמטה למעלה,

סעיף ג פותח בעיקרון שאין טיפה יורדת מלמעלה בלי שתי טיפות שעולות לקראתה: כל השפעה מלמעלה זקוקה להתעוררות מלמטה. אלו הן חסד, שיורד, וגבורה, שעולה; וחמש הגבורות הן אש, כפי שמרמזת המילה "אשה": אש וה', שהערך המספרי שלה הוא חמש — אש מצד המקבל העולה כלפי מעלה.

כי רוח אייתי רוח⁷⁴ כו' שמאלו תחת לראשי⁷⁵ שפני שור שמהשמאל⁷⁶ הוא המגביה כנס"י [כנסת ישראל]

מקור נשמת ישראל ומנשאה תחת לראשי ע"י בחי' גבורות

כי "רוח מביאה רוח" וכו'. "שמאלו תחת לראשי": שכן פני השור, הנמצאים "משמאל", הם שמגביהם את כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל, ונושאים אותה "תחת לראשי" באמצעות בחינת הגבורות,

כפי שאומר הזוהר, "רוח מביאה רוח": רוח העולה מלמטה מושכת רוח מלמעלה. ב"שמאלו תחת לראשי" (שיר השירים ב, ו), השמאל הוא גבורה — פני השור ש"משמאל" (יחזקאל א, י) — והיא המגביה את כנסת ישראל, מקור נשמות ישראל.

בחי' שמאל התלהבות הנפש ומזה בא לידי ביטול שהוא למעלה מהתלהבות כי אחרי האש קול דממה דקה^{77,78} כו'.

בחינת השמאל, התלהבותה של הנפש כאש; ומתוך כך מגיעים לביטול, שהוא למעלה מהתלהבות, שכן "אחרי האש — קול דממה דקה" וכו'.

באדם, השמאל הוא ההתלהבות כאש של הנפש בעבודת ה'. מתוך האש הזאת מגיעים לביטול, שהוא למעלה מהתלהבות, כפי שנאמר בחזון אליהו: "אחרי האש קול דממה דקה" (מלכים א' יט, יב).

13 ומי"ש לא באש⁷⁹ ה' תירץ בת"ז [בתיקוני זהר]⁸⁰ אית אש ואית אש רעש ואית רעש⁸¹ כו'

ובאשר לנאמר "הוי לא היה באש", תיקוני זוהר מתרגם: "יש אש ויש אש, יש רעד ויש רעד" וכו'.

בפסוק עצמו נאמר "הוי לא היה באש" (מלכים א' י"ט, י"ב), ולכאורה משתמע מכך שאין באש קדושה. תיקוני זוהר משיב שיש שני סוגי אש ושני סוגי רעד: באחד מהם הקדוש ברוך הוא אינו בא, ובאחר הוא בא.

ומכל מקום אפילו מה שהוא באש ה' מ"מ קול דממה דקה יותר נעלה כו' [כי אש היינו בעולם הבריאה⁸² ששם השרפים וקול דממה דקה מבחי אצי].

ובכל זאת, אפילו ביחס לאש שבה הוי נמצא, הקול הדממה הדקה נעלה יותר וכו'. [כי האש שייכת לעולם הבריאה, שבו נמצאים השרפים, ואילו הקול הדממה הדקה הוא מבחינת אצילות].

ובכל זאת, אפילו האש הקדושה, שבה ה' נוכח, נמוכה מן הקול הדממה הדקה. ההסבר שבסוגריים הוא שהאש שייכת לעולם הבריאה, משכנם של השרפים — המלאכים ה"שורפים" — ואילו הקול הדממה הדקה נובע מאצילות.

14 והנה באצי ג"כ יש אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה]⁸³ וזהו אית אש ואית אש בריאה שבאצי כו' וגם שם

קול דממה דקה נעלה יותר שהוא בחי אצי שבאצי כו'.

והנה גם באצילות יש אבי"ע, וזהו "יש אש ויש אש" — בריאה שבאצילות וכו'. וגם שם קול דממה דקה נעלה יותר, שהיא בחינת אצילות שבאצילות וכו'.

הסוגריים המרובעים מסתיימים בהבחנה נוספת: גם באצילות עצמה כלולים ארבעת העולמות, ולכן "יש אש ויש אש" יכול להתייחס גם לבריאה שבאצילות. גם שם קול דממה דקה נעלה יותר, שכן הוא בחינת אצילות שבאצילות.

אך צ"ל אש תחלה שהיא העלאה ממטה למעלה ואחר כך נמשך בחי ביטול וכענין הכהנים הלויים⁸⁴ וזהו לחמי לאשי.⁸⁵

אך תחילה צריכה להיות אש, שהיא העלאה מלמטה למעלה, ואחר כך נמשכת בחינת ביטול, בדוגמת "הכהנים הלויים". וזהו [פירוש] "לחמי לאשי".

בעבודת האדם צריכה האש לבוא תחילה — העלייה מלמטה — ורק לאחר מכן נמשך הביטול. הביטוי "הכהנים הלויים" (יחזקאל מד, טו) מובא כמקבילה לצירוף זה, וזהו פירוש "לחמי לאשי" שבפסוק על קרבן התמיד.

לחמי ישראל מפרנסין כו' כמו שהמאכל משיב את הנפש להתפשט בגוף. לאשי שעל ידי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אש ה' נעשה למעלה אש יוד להיות יורד אש שלמעלה כו'

"לחמי" — "ישראל מפרנסין" וכו', כשם שהמאכל משיב את הנפש ומאפשר לה להתפשט בגוף. "לאשי" — על ידי אתערותא דלתתא, אש ה', נעשית למעלה אש היו"ד, כדי שהאש שלמעלה תרד וכו'.

"לחמי" רומז למאמר שישראל "מפרנסין" את אביהם שבשמים: הקרבן מזין, כשם שהמאכל משיב את הנפש ומאפשר לה להתפשט בגוף. "לאשי" נקרא "אש יו"ד" — אש היו"ד: האש העולה מלמטה, אש ה' (כמו "אשה"), מעוררת אש מלמעלה.

והיינו את קרבני א"ת צירופי אותיות שמא' עד תי"ו קרבני נעשו קרובים אצלי ממש להיות שורה בהם גילוי אלקות ואור א"ס ממש ע"י

וזהו "את קרבני": "את" — אל"ף-תי"ו, צירופי האותיות מאל"ף עד תי"ו; "קרבני" — נעשים קרובים אליי ממש, כדי שגילוי אלקות ואור אין סוף ממש ישרו בהם, על ידי

המילים הפותחות "את קרבני" נקראות לפי אותיותיהן: "את", אל"ף-תי"ו, מורה על כל האותיות מאל"ף עד תי"ו; ו"קרבני" רומז ל"קרובים". אותיות התורה נעשות קרובות ממש לה', כך שאלקות ואור אין סוף עצמו שורים בהן.

לחמי לאשי שמאש ה' נעשה אש יוד שם מ"ה [שם מ"ה] נמשך ממש לתוכו והוא בבחי' מלי דאצי שם ב"ן [שם ב"ן] כי כל ישראל בני⁸⁶ כו'.

"לחמי לאשי" — מאש הה' נעשית אש היו"ד, ושם מ"ה נמשך ממש לתוכה. והרי זו בחינת מלכות דאצילות, שם ב"ן, שהרי "כל ישראל בני מלכים הם" וכו'.

הדבר נעשה באמצעות "לחמי לאשי": האש התחתונה של הה' נעשית לאש העליונה של היו"ד, ושם מ"ה נמשך לתוכה. הדבר מתרחש במלכות דאצילות, שם ב"ן, שורש נשמות ישראל, שהרי "כל ישראל בני מלכים הם" (שבת סז, א).

ריח ניחוחי מלמטה למעלה מעורר מוחין דאבא שבגלות הוא בחינת שינה והסתלקות וריח הוא המעורר כו'⁸⁷

"ריח ניחוחי" — מלמטה למעלה מעורר את מוחין דאבא, שבגלות הם בבחינת שינה והסתלקות; והריח הוא המעורר וכו'.

הריח הוא המעורר: "ריח ניחוחי" של הקרבן עולה מלמטה ומעורר את מוחין דאבא, המוחין האלוניים, שבגלות הם במצב של שינה והסתלקות.

ניחוחי הוא לשון הורדה⁸⁸ ולשון מנוחה המשכת הביטול כו'. היינו בחי' קול דממה דקה שהוא למעלה אפילו מבחי' אש יו"ד כו'.

"ניחוחי" הוא לשון הורדה וגם לשון מנוחה — המשכת הביטול וכו'. היינו בחינת קול דממה דקה, שהיא למעלה אפילו מבחינת אש היו"ד וכו'.

"ניחוחי" נדרש גם מלשון הורדה וגם מלשון מנוחה: המשכת הביטול. זוהי בחינת קול דממה דקה, הנעלית אפילו מאש היו"ד.

תשמרו שמור זו משנה שיהיה בחינת כלי לגילוי אור א"ס בבחי' אשי וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה]⁸⁹ כל העוסק בתורה הקב"ה שונה כנגדו⁹⁰ ודברי אשר שמתו בפ"ך⁹¹ ממש שזהו את קרבני

"תשמרו" — "שמור זו משנה", כדי שתהיה בחינת כלי לגילוי אור אין סוף בבחינת "אשי". וכמאמר רז"ל: "כל העוסק בתורה הקב"ה שונה כנגדו"; ו"דברי אשר שמתו בפ"ך" ממש — וזהו "את קרבני",

"תשמרו" נדרש על פי המאמר ש"שמור" הוא משנה: לימוד התורה שבעל פה נעשה כלי לאור אין סוף, המתגלה בבחינת "אשי". כשהאדם לומד, "הקב"ה שונה כנגדו", ודבריו של ה' עצמו נמצאים "בפיו" (ישעיהו נט, כא); כך נעשות האותיות "את קרבני", קרובות לה'.

כי הרי האבות היו חג"ת [חסד גבורה תפארת] הן הן המרכבה⁹² ומשה בחי' ביטול ועל דמות הכסא⁹³ דמות כמראה אדם כו' בחי' הרוכב כו'.

שהרי האבות היו חסד, גבורה ותפארת — "הם עצמם המרכבה"; ומשה הוא בחינת ביטול: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם" וכו', בחינת הרוכב וכו'.

האבות, שביטאו את חסד, גבורה ותפארת, נקראים "המרכבה" (בראשית רבה 47:6), והם נתונים לגמרי למי שרוכב עליה. משה הוא בחינת ביטול — "דמות כמראה אדם על הכסא" (יחזקאל 1:26), בחינת הרוכב עצמו.

קטע 4 • 151-16

הביטול של משה, המועדים והתפילות

15 וכ"ז [וכל זה] הוא מבחי' משה בחי' ביטול דמות כמראה אדם⁹⁴ בחי' רוכב שהוא יסוד אבא ונחנו מ"ה [מה] כו'

וכל זה הוא מבחינת משה, בחינת הביטול, "דמות כמראה אדם" — בחינת הרוכב, שהיא יסוד אבא: "ונחנו מה" וכו'.

כל זה נמשך מבחינת משה — ביטול, "דמות כמראה אדם" הרוכב על המרכבה, שעל פי הקבלה הוא יסוד אבא. דברי משה "ונחנו מה" מבטאים את הביטול הזה.

ואיך יגיע האדם לבחי' ביטול הוא על ידי צו את בני ישראל⁹⁵ שבחי' משה ישפיל עצמו ויומשך

ואיך יגיע האדם לבחינת הביטול? על ידי "צו את בני ישראל": בחינת משה תשפיל את עצמה ותימשך

איך אדם רגיל מגיע לביטול הזה? דרך פתיחת הפסוק, "צו את בני ישראל". את המילה "צו" דורשים מלשון "צוותא", חיבור: בחינת משה משפילה את עצמה ונמשכת למטה אל כל אחד מהם.

למטה שיהיה בצוותא וחיבור ועי"ז ואמרת אליהם אמירה בחי' אבא⁹⁶ שיהיה ודברי אשר שמת' בפ"ך⁹⁷ להקריב לי במועדו מועד לי [לשון] ונועדתי⁹⁸ אשר לא יעדה⁹⁹ כו'

למטה, כדי שתהיה צוותא וחיבור. ועל ידי כך מתקיים "ואמרת אליהם": אמירה היא בחינת אבא, כדי שיהיו "ודברי אשר שמת' בפ"ך". "להקריב לי במועדו": "מועד" הוא לשון "ונועדתי" וכן "אשר לא יעדה" וכו'.

לאחר שמשה מתחבר עם העם, בא הציווי "ואמרת אליהם": אמירה היא בחינת אבא, וכך מתקיים בהם "ודברי אשר שמת' בפ"ך". את המילים האחרונות בפסוק, "במועדו", דורשים באמצעות המילים הקשורות "ונועדתי" (שמות כה, כב) ו"יעדה" — "אשר לא יעדה" (שמות כא, ח).

יעוד ומועד ונועד הכל לי [לשון] יעוד ויחוד וחיבור שכל המשכות הם מבחי שבת קדש¹⁰⁰ הוא לכם¹⁰¹ בחינת אבא

"יעוד", "מועד" ו"נועד" הם כולם לשונות של יעוד, יחוד וחיבור. כל ההמשכות נמשכות מבחינת שבת, "קודש הוא לכם", שהיא בחינת אבא (חכמה);

לשלוש המילים האלה יש משמעות משותפת של יעוד ויחוד. כל המשכה כזאת באה מבחינת שבת, הנקראת "קודש"; קודש הוא בחינת אבא, חכמה.

אך הוא ע"י יו"ט [יום טוב] מקרא קדש בחי' אימא אלא שגם שם הוא התלכשות אבא באימא כו' אלא שהדבר נעשה באמצעות יום טוב, "מקרא קודש", בחינת אימא (בינה), אלא שגם שם אבא מתלבש באימא וכו'. הדבר נעשה באמצעות יום טוב, הנקרא "מקרא קודש" — כלומר, נקרא קודש — והוא בחינת אימא, בינה. גם שם אבא מתלבש בתוך אימא. כך קדושת אבא מגיעה אל החגים, שהם המועדים, באמצעות אימא.

פסח מלמטה למעלה הוא בחי' אברהם תפלת שחרית תחלה עולם העשיה עדברוך שאמר פסוקי דזמרה הוא עולם היצירה.

פסח, מלמטה למעלה, הוא בחינת אברהם, תפילת שחרית. תחילה עולם העשיה, עד "ברוך שאמר"; פסוקי דזמרה הם עולם היצירה;

החגים והתפילות מקבילים גם הם לאבות: פסח, שהוא עלייה מלמטה למעלה, הוא בחינת אברהם, המקביל לתפילת שחרית. תפילת שחרית עולה דרך העולמות: החלקים הפותחים, עד "ברוך שאמר", הם עולם העשיה, ופסוקי דזמרה הם עולם היצירה.

16 ויוצר אור בריאה ותפלה הוא ביטול והמשכה מלמעלה למטה מה שאין כן מנחה לשון מנוחה שאין שם ויוצר אור הוא בריאה, ותפילת העמידה היא ביטול והמשכה מלמעלה למטה. לעומת זאת, מנחה — לשון מנוחה — שבה יש

תפילת הבוקר נמשכת: יוצר אור, עם ברכות קריאת שמע, שייכת לבריאה, ותפילת העמידה היא ביטול והמשכה מלמעלה. לעומת זאת, מנחה, ששמה נדרש כאן כלשון מנוחה, כוללת רק את תפילת העמידה.

אלא תפלת י"ח בלבד וערבית יש בו ג"כ ק"ש [קריאת שמע] ותפלה אלא שאין מאריכין לפי שיעקב כלול משניהם וגם תפלת שחרית כלולה עקידת יצחק באברהם כו'.

רק תפילת שמונה עשרה; וגם בערבית יש קריאת שמע ותפילה, אלא שאין מאריכים בהן, משום שיעקב כלול משניהם. גם תפילת שחרית כוללת את שני הצדדים: עקידת יצחק בתוך אברהם וכו'.

בתפילת ערבית יש קריאת שמע ותפילת העמידה, אך אין מאריכים בהן, משום שיעקב, שהתפילה מקבילה אליו, כולל את אברהם ואת יצחק. גם תפילת שחרית כוללת את הצד השני: בתוך תפילתו של אברהם נאמרת פרשת עקידת יצחק.

וגם מועד לי [לשון] וככלה תעדה כליה¹⁰² שהוא לשון עדי וקישוט בחי כתר כוי ועמ"ש בדי"ה אלה פקודי^{103, 104} בענין משכן העדות.

וגם המילה מועד קשורה ללשון "וככלה תעדה כליה", לשון של תכשיט וקישוט, בחינת כתר וכו'. וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "אלה פקודי" בעניין "משכן העדות".

מועד, כלומר זמן שנקבע, נקשר גם לפסוק "וככלה תעדה כליה" (ישעיהו סא, י): קישוט, בחינת כתר. מובא המאמר "אלה פקודי המשכן", העוסק ב"משכן העדות", מילה מאותו השורש.

ועיין מענין את קרבני¹⁰⁵ בזה"א [בזהר חלק א] ויצא¹⁰⁶ (דף קס"ד ע"ב) ובמ"א נז' [נזכר] בזהר נצח והוד עלייהו אתמר את קרבני כוי

ועיינו בעניין "את קרבני" בזהר, חלק א', ויצא (דף קס"ד ע"ב); ובמקום אחר נאמר בזהר: "נצח והוד, עליהם נאמר את קרבני" וכו'.

מתחילה כאן רשימת מקורות נוספים: הוזהר בפרשת ויצא בעניין "את קרבני", ועוד קטע בזהר המייחס את "את קרבני" לנצח ולהוד.

וע"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה^{107, 108} בסופו דנו"ה [דנצח והוד] הם בחי אותיות התורה כוי ומענין ריח ניחוחי¹⁰⁹ בפ' פקודי (דרל"ט סע"א [סוף עמוד א]).

ועיינו שם בביאור על הפסוק "צאינה וראינה", בסופו, שם נאמר שנצח והוד הם בחינת אותיות התורה וכו'. וכן בעניין "ריח ניחוחי" בפרשת פקודי (סוף דף רל"ט ע"א).

מובא הביאור על הפסוק "צאינה וראינה" (שיר השירים ג, יא), שבו מוסבר שנצח והוד הם אותיות התורה; הדבר קושר אותם ל"את קרבני", הכולל את האותיות מאל"ף ועד תי"ו. כן מובא הוזהר בפרשת פקודי בעניין "ריח ניחוחי".

ומענין להקריב לי^{110, 111} בפ' שמות (ד"כ ע"ב) ומענין במועדו^{112, 113} בפ' לך לך (דפ"ט ע"ב). וע"ש דפ"ח א' ובפ' שמות דכ"א ובפ' פנחס דרכ"ד א' דרכ"ו ע"א דר"מ ע"א).

וכן בעניין "להקריב ליי" בפרשת שמות (דף כ' ע"ב), ובעניין "במועדו" בפרשת לך לך (דף פ"ט ע"ב); ועיינו שם בדף פ"ח ע"א, ובפרשת שמות בדף כ"א, ובפרשת פנחס בדף רכ"ד ע"א, דף רכ"ו ע"א ודף ר"מ ע"א).

מובאים מקטעי זוהר על שאר הביטויים בפסוק: בפרשת שמות בעניין "להקריב ליי", ובפרשות לך לך, שמות ופנחס בעניין "במועדו".

ועיין במדרש ויקרא רבה פ' כ' ובמדרש שוחר טוב פ"ט מענין תשמרו להקריב לי כוי ועיין מה שכתוב מענין זה על פ' וארשתיך לי¹¹⁴ כוי.

ועיינו במדרש ויקרא רבה, פרק ב', ובמדרש שוחר טוב, פרק י"ט, בעניין "תשמרו להקריב ליי" וכו'. וכן ראו מה שנכתב בעניין זה על הפסוק "וארשתיך ליי" וכו'.

מדרש ויקרא רבה (ב, ב) מלמד שבכל מקום שה' אומר "ליי", כמו "תשמרו להקריב ליי", הדבר אינו זז לעולם, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא; מובא גם מדרש שוחר טוב. אותו רעיון מבואר גם בביאור על הפסוק "וארשתיך ליי".

ועיין זהר חלק א' פרשה ויחי (דרמ"ה סע"ב [סוף עמוד ב]) ומה שכתוב מזה בביאור על פי יונתי ובפסוק שיר השירים ¹¹⁵ כו': ^{116, 117}

ועיינו בזוהר, חלק א', פרשת ויחי (סוף דף רמ"ה ע"ב), ובמה שנכתב על כך בביאור על הפסוק "יונתי" ועל הפסוק "שיר השירים" וכו'.

הרשימה מסתיימת בקטע זוהר בפרשת ויחי ובביאורים על "יונתי" ועל "שיר השירים".

קטע 5 • 17

סיכום הפסוק

17 קיצור מפי הפסוק צו את בני ישראל. ¹¹⁸ צו לשון צוותא שיהיה נמשך בחינת משה להיות בצוותא

חדא עם בני ישראל [ועמ"ש סד"ה ואתה תצוה] ¹¹⁹

סיכום של פירוש הפסוק "צו את בני ישראל": "צו" הוא לשון צוותא, כלומר, שבחינת משה תימשך ותהיה בצוותא אחת עם בני ישראל. (וראה מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ואתה תצוה").

קעת המאמר מסכם את פירושו לפסוק. "צו" נקרא מלשון "צוותא": בחינת משה, הביטול, נמשכת כדי להתחבר כאחד עם כל יהודי — עניין שהמאמר "ואתה תצוה" מפתח.

ועי"ז ואמרת אליהם שעיי"ז יומשך להם כח הדבור להיות יחוד וביטול דבור האדם בדבר ה' (ועמ"ש בד"ה ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר ¹²⁰ ומ"ש סד"ה משה ידבר) ¹²¹

ועל ידי כך מתקיים "ואמרת אליהם": באמצעות זאת נמשך להם כוח הדיבור, כדי שדיבורו של האדם יתייחד ויתבטל בדבר ה'. (וראה מה שכתוב במאמר המתחיל "ראשי המטות" בעניין "לאמר זה הדבר", ומה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "משה ידבר").

מתוך החיבור הזה מתקיים "ואמרת אליהם": כוח הדיבור נמשך אליהם, כדי שדיבורם יתייחד עם דבר ה' ויתבטל בו. מובאים כאן שני מאמרים נוספים, העוסקים ב"לאמר זה הדבר" וב"משה ידבר".

וזהו את קרבני את הן בחינת אותיות מא' עד תיו הן הן קרבני קרובים אלי ומקרבין אותי וכמ"ש ודברי אשר שמת בפיך ¹²² הקב"ה קורא ושונה כנגדו ¹²³

וזהו "את קרבני": "את" היא בחינת האותיות מאל"ף ועד תי"ו; הן עצמן "קרבני" — קרובות אליי ומקרבות אותי, ככתוב: "ודברי אשר שמת בפיך" — הקב"ה קורא ושונה כנגדו.

הדיבור הוא פירוש הביטוי "את קרבני": "את", מאל"ף ועד תי"ו, כוללת את כל האותיות, והאותיות עצמן נעשות קרובות לה' ומקרבות אותו. כאשר אדם לומד, דברי ה' נמצאים בפיו, ו"הקב"ה קורא ושונה כנגדו".

(עמ"ש סדי"ה ואתה תצוה הנ"ל גבי מאת בניי [בני ישראל] ועמ"ש בד"ה ואתחנן גבי בעת ההיא¹²⁴ ובד"ה וידעת היום¹²⁵ גבי ואהבת את). ועי"ז יהי [יהיה] ג"כ לחמי לאשי.

(וראה מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ואתה תצוה" הנזכר לעיל בעניין "מאת בני ישראל"; ומה שכתוב במאמר המתחיל "ואתחנן" בעניין "כעת ההיא", ובמאמר המתחיל "וידעת היום" בעניין "ואהבת את"). ועל ידי כך יהיה גם "לחמי לאשי".

ההערה שבסוגריים מונה מאמרים המפתחים את הנקודות הללו. לאחר מכן בא הביטוי הבא בפסוק: באמצעות ייחוד הדיבור יהיה גם "לחמי לאשי".

אשי אש יו"ד שהוא בחי' אש שיורד מלמעלה מבחי' סוכ"ע להעלות יסוד האש שבנפשו הבהמית בחינת אשה אש ה'

"אשי" הוא "אש יו"ד" — בחינת אש היורדת מלמעלה, מבחינת סוכב כל עלמין, כדי להעלות את יסוד האש שבנפשו הבהמית, בחינת "אשה" — "אש ה"א".

"אשי" היא "אש יו"ד", אש היורדת מלמעלה, מבחינת סוכב כל עלמין. היא באה להעלות את יסוד האש שבנפשו הבהמית, שהוא בחינת "אשה" — "אש ה"א", האש העולה מלמטה.

(ועמ"ש בד"ה והיה לכם לציצית¹²⁶ וסדי"ה כי תצא גבי ונתנו¹²⁷ ה' וע"ש בד"ה ע"כ יאמרו המושלים¹²⁸ בענין שלהבת¹²⁹ י"ה ומ"ש בד"ה אתם נצבים¹³⁰ בענין כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא¹³¹ ומ"ש סדי"ה כי ביום הזה יכפר¹³² בענין בנקרת הצור)¹³³

(וראה מה שכתוב במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית", ובסוף המאמר המתחיל "כי תצא" בעניין "ונתנו ה'"; וראה שם במאמר המתחיל "על כן יאמרו המושלים" בעניין "שלהבת י"ה"; ומה שכתוב במאמר המתחיל "אתם נצבים" בעניין "כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא"; ומה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר" בעניין "בנקרת הצור").

ההערה שבסוגריים מונה מאמרים העוסקים בשתי האשות, ובהן האש העליונה של "שלהבת י"ה" (שיר השירים ח, ו) והפסוק "כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא" (דברים ד, כד), וכן עניינים הקשורים לכך, כגון "בנקרת הצור".

שהמשכה זו דבחי' אש יוד הוא ע"י לחמי ישראל מפרנסין (כי הלחם נהפך לדם בחי' חום ויסוד האש והיינו הקרבנות שנק' לחמי וע' במא"א [במאורי אור] אות למ"ד סכ"א כמה בחי' שנק' לחם ולחם משנה).

שהרי המשכה זו של בחינת אש יו"ד נעשית באמצעות "לחמי": ישראל מפרנסים. (כי הלחם נהפך לדם, בחינת החום ויסוד האש; וזהו ענין הקרבנות, הנקראים "לחמי". וראה במאורי אור, אות למ"ד, סימן כ"א, כמה בחינות הנקראות "לחם" ו"לחם משנה").

האש העליונה נמשכת באמצעות "לחמי" — ישראל "מפרנסים" את ה'. ההערה מסבירה שהלחם נהפך לדם, שהוא חום ויסוד האש, ולכן הקרבנות, המזינים את האש, נקראים "לחמי"; במילון מאורי אור נמנות כמה בחינות הנקראות "לחם".

ויש לפרש דבחי אשה אש ה' נקי לחמי לאשי לבחי אש יוד ע"ד מ"ש כי אם הלחם אשר הוא אוכל (וישב ל"ט ו') וכן קראן לו ויאכל לחם¹³⁴ כפי שמות ב' כ' [כתב].

ויש לפרש שבחינת "אשה", "אש ה"א", נקראת "לחמי לאשי", עבור בחינת אש יו"ד, על דרך הכתוב: "כי אם הלחם אשר הוא אוכל" (וישב ל"ט, ו); וכן "קראן לו ויאכל לחם" בפרשת שמות, ב', כ'.

פירוש נוסף: האש התחתונה, "אשה", עצמה נקראת "לחם" עבור האש העליונה. לכן נאמר שפוטפר השאיר ליוסף הכול "כי אם הלחם אשר הוא אוכל" (בראשית לט, ו), ויתרו אמר "קראן לו ויאכל לחם" (שמות ב, כ): בשני הפסוקים "לחם" מרמז על אישה.

ור"ל [ורוצה לומר] כי הוא יחוד משפיע ומקבל ע"ד ביום חתונתו¹³⁵ זו¹³⁶ מתן תורה כי יוד הוא בחי משפיע כענין ביוד נברא העוה"ב [העולם הבא]¹³⁷ וה' בחי מקבל כענין בה' נברא העוה"ז וזהו ג"כ ענין ריח ניחוחי.

כלומר, זהו חיבור בין משפיע למקבל, בדומה ל"ביום חתונתו" — זה מתן תורה. הרי היו"ד היא בחינת המשפיע, כמו שנאמר: "בי' נברא העולם הבא", והה"א היא בחינת המקבל, כמו שנאמר: "בה' נברא העולם הזה". וזהו גם ענין "ריח ניחוחי".

כלומר, אישה ואישי הם חיבור בין מקבל למשפיע, בדומה לנישואין, כפי שהמשנה מפרשת את "יום חתונתו" כמתן תורה. היו"ד היא המשפיע — "בי' נברא העולם הבא" — והה"א היא המקבל — "בה' נברא העולם הזה"; וגם "ריח ניחוחי" מבטא חיבור זה.

(או י"ל [יש לומר] שלהיות את קרבני שיהי' [שיהיה] האותיות קרובים אלי זהו ע"י לחמי לאשי. כי ע"י האתעדל"ת [האתערותא דלתתא] נמשך בתורה בחי גבוה יותר וענין ריח ניחוחי המשכת קול דממה דקה שלמעלה מבחי אש יוד)

(או אפשר לומר, כדי שיהיה "את קרבני" — שהאותיות יהיו קרובות אליי — הדבר נעשה באמצעות "לחמי לאשי". שכן באמצעות אתערותא דלתתא נמשכת בתורה בחינה נעלית יותר; וענין "ריח ניחוחי" הוא המשכת "קול דממה דקה", שלמעלה מבחינת אש היו"ד.)

פירוש נוסף: האותיות נעשות "קרובות" — "את קרבני" — באמצעות "לחמי לאשי", משום שאתערותא דלתתא ממשיכה בתורה בחינה נעלית יותר. לפי פירוש זה, "ריח ניחוחי" הוא "קול דממה דקה", שלמעלה אפילו מאש היו"ד.

ואח"כ צ"ל תשמרו שמור זו משנה¹³⁸ שיהי' [שיהיה] נשמר בלב האדם בחי לאשי אש יוד (שלא יהי' [יהיה] בחינת פולטת). וכ"ז [וכל זה] בחי דבור שהוא תלמוד תורה שע"ז נאמר את קרבני ותשמרו.

ואחר כך צריך להיות "תשמרו" — "שמור, זו משנה" — כדי שבחינת "לאשי", אש היו"ד, תישמר בלבו של האדם (ולא תהיה בבחינת "פולטת"). וכל זה הוא בחינת הדיבור, כלומר לימוד התורה, שעליו נאמר "את קרבני" ו"תשמרו".

לאחר מכן בא "תשמרו", הנדרש כ"שמור, זו משנה" — התורה שבעל פה: היא שומרת את אש היו"ד בלבו של האדם, כדי שמה שקיבל לא יפלט ויאבד שוב. כל זה — "את קרבני" ו"תשמרו" — הוא בחינת הדיבור, כלומר לימוד התורה.

ובחיי מחשבה זו תפלה עזינ [על זה נאמר] להקריב לי המשכת אור אין סוף שבחכמה בחיי שבת קדש במועדו יו"ט [יום טוב] ג' מועדים

ובחינת המחשבה, שהיא תפילה, נאמר עליה "להקריב לי": המשכת אור אין סוף שבחכמה, בחינת שבת קודש. "במועדו" — יום טוב, שלושת הרגלים,

התפילה היא בחינת המחשבה, ועליה נאמר בפסוק "להקריב לי": להמשיך את אור אין סוף שבחכמה, שהיא קדושת השבת. "במועדו" מתייחס ליום טוב, לשלושת הרגלים.

שהם מקראי קדש וממשיכים בחיי קדש בתפלת ימי החול (ע"ד חולין שנעשו על טהרת הקדש).¹³⁹

שהם "מקראי קודש" וממשיכים בחינת קדושה בתפילות ימי החול (בדומה לחולין שנעשו על טהרת הקודש).

החגים הם "מקראי קודש", והם ממשיכים קדושה בתפילות ימי החול. הביטוי של חז"ל "חולין שנעשו על טהרת הקודש" (חגיגה יט ע"ב) משמש דוגמה לכך: מתייחסים אל החולין בטהרה של הקודש.

וג' דאת קרבני זהו יחוד זו"ן [זעיר אנפין ונוקבא] אכן להקריב לי במועדו¹⁴⁰ זהו יחוד או"א [אבא ואימא] והוא כענין מ"ש ע"פ אלה פקודי המשכן^{141, 142} יחוד ו"ה. משכן העדות יחוד י"ה. ונקי בחי' זו לי.

ונראה ש"את קרבני" הוא יחוד ז"א ונוקבא, ואילו "להקריב לי במועדו" הוא יחוד אבא ואמא; והוא בדומה למה שנאמר על הפסוק "אלה פקודי המשכן": יחוד ו"ה; "משכן העדות": יחוד י"ה. בחינה זו נקראת "לי".

הבחינה נוספת: "את קרבני" הוא יחוד ז"א ונוקבא, ואילו "להקריב לי במועדו" הוא היחוד הנעלה יותר של אבא ואמא. המאמר על "אלה פקודי המשכן" מבחין באופן דומה: "המשכן" הוא יחוד האותיות התחתונות של השם, ו"העדות" — יחוד האותיות העליונות, י"ה; בחינה נעלית זו נקראת "לי", כלומר "אלי".

כי יחוד או"א [אבא ואימא] שרשו מעתיק וא"ס ועי' זח"ב [זוהר חלק ב'] (בשלח סי"ג ב')¹⁴³ ע"פ ממעמקים קראתיך.^{144, 145} ובפ' תרומה (קלי"ד ב')¹⁴⁶ ע"פ ויקחו לי תרומה.^{147, 148}

כי שורש יחוד אבא ואמא הוא בעתיק ובאין סוף. ועיינו בזוהר, חלק ב' (בשלח סג ע"ב), על הפסוק "ממעמקים קראתיך"; ובפרשת תרומה (קלד ע"ב), על הפסוק "ויקחו לי תרומה".

הבחינה נקראת "לי" משום שיחוד אבא ואמא מושרש בעתיק ובאין סוף עצמו. מובאים דברי זוהר על "ממעמקים קראתיך" (תהילים קל, א) ועל "ויקחו לי תרומה" (שמות כה, ב).

ואע"ג [ואף על גב] שהקרבן עיקרו המשכת מ"ד [מ"ד דוכרין] מז"א כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] ס"י כ"ח מ"מ הרי כתיב וישע ה' אל הבל¹⁴⁹ המשכת ש"ע [ש"ע (370)] נהורין וע' בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ צו קה"ק [קדש הקדשים] תלת רישין כו'.

ואף שעיקר עניינו של הקרבן הוא המשכת מ"ד מז"א, כמבואר באגרת הקודש, סימן כח, מכל מקום נאמר "וישע ה' אל הבל" — המשכת ש"ע נהורין. ועיינו ברמ"ז, בתחילת פרשת צו: "קודש הקדשים, תלת רישין" וכו'.

אפשר להקשות: באגרת הקודש (סימן כח) נאמר שעיקר עניינו של הקרבן הוא המשכת מ"ד מז"א, בחינה נמוכה יותר. ואף על פי כן נאמר "וישע ה' אל הבל" (בראשית ד, ד), ו"וישע" רומז להמשכת ש"ע נהורין; מובאים גם דברי הרמ"ז בתחילת פרשת צו על "קודש הקדשים, תלת רישין".

ועיין מענין צו את כו' תשמרו להקריב^{150, 151, 152, 153, 154, 155} בגמרא פ"ד דתענית (כ"ו א') פ"ט דפסחים צ"ו א'.

ועיינו בעניין "צו" וכו', "תשמרו להקריב", בגמרא, פרק ד' בתענית (26a), [ו] פרק ט' בפסחים, 96a.

הפסקה מסתיימת ברשימה של מקורות תלמודיים ומדרשיים העוסקים בפסוק. הגמרא בתענית (26a) לומדת את המעמדות, משלחות שעמדו לצד קרבן התמיד, מן הפסוק "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי"; ובפסחים (96a) לומדים מן המילים "תשמרו להקריב" שיש לבדוק את כבש התמיד במשך ארבעה ימים לפני שחיטתו.

וברבות בראשית (ס"פ ט"ז) גבי לעבדה ולשמרה.¹⁵⁶ תולדות (ס"פ ס"ה). פ' צו (ספ"ז) אמור (ס"פ כ"ז). במדבר (פרשה ז'). נשא פ"ב (רמ"ו ג').

ובמדרש רבה: בראשית (סוף פרשה 16), על "לעבדה ולשמרה"; תולדות (סוף פרשה 65); פרשת צו (סוף פרשה 7); אמור (סוף פרשה 27); במדבר (פרשה 7); נשא, פרק 12 (246c);

בבראשית רבה (סוף פרשה 16), מפרשים את "לעבדה ולשמרה" כעוסק בקרבנות: "תשמרו להקריב לי במועדו". מקורות נוספים מובאים בבראשית רבה (תולדות), ויקרא רבה (צו ואמור) ובמדבר רבה (פרשות 7 ו-12).

ס"פ בהעלותך (רס"ה א') ע"פ אספה לי.^{157, 158} ר"פ פינחס וס"פ. שה"ש [שיר השירים] רבה (י"א ג') ס"פ צווארך בחרוזים.^{159, 160}

סוף פרשת בהעלותך (265a), על הפסוק "אספה לי"; תחילת פרשת פינחס וסופה; שיר השירים רבה (11c), בסוף הקטע "צווארך בחרוזים";

מובאים מקורות נוספים: סוף פרשת בהעלותך במדבר רבה, על "אספה לי" (במדבר 11:16); תחילתה וסופה של פרשת פינחס; ושיר השירים רבה על "צווארך בחרוזים", שם אומר ה' למשה: "לפני שתצווה אותי על בניי, צווה את בניי עליי", כפי שנאמר "צו את בני ישראל".

בפתיחתא דאיכה (נ"א א') סד"ה והמה כאדם עברו ברית.^{161, 162} שה"ש [שיר השירים] רבה (ל"ה ב') ס"פ ראשך עליך ככרמל:^{163, 164, 165}

בפתיחתא דאיכה (51a), בסוף הקטע הפותח במילים "והמה כאדם עברו ברית"; שיר השירים רבה (35b), בסוף הקטע "ראשך עליך ככרמל".

לבסוף מובאים הפתיחתא דאיכה, על "והמה כאדם עברו ברית" (הושע 6:7), שבה ה' מזכיר שהניח את אדם בגן עדן וציווה אותו; ושיר השירים רבה על "ראשך עליך ככרמל", המסתיים בכך שה' אומר למשה לגזור על ישראל: "צו את בני ישראל".

בעבודה

האדם עושה גן עדן בעבודתו שלו: כשהוא מצמצם את עצמו ומניח את רצונו בצד, הוא מעורר את הצמצומים האלוניים המאפשרים לגלות אלקות. ההתלהבות שלו בעבודת ה' היא האש מלמטה הקוראת לאש מלמעלה לרדת, ועליה להוביל אותו מעבר להתלהבות, אל הביטול – קול דממה דקה. לימוד התורה, ובייחוד התורה שבעל פה, שומר על האש הזאת בלבו כדי שלא תאבד, והתפילה, השבת והמועדים ממשיכים קדושה לימי החול. רק בעולם הזה יכול אדם להשתנות ולהפוך מרע לטוב.

שאלות לשיחה

1. מדוע העולם הבא, שהוא תענוג הנשמות, בנוי על מידת הדין, ואילו העולם הזה בנוי על חסד?
2. כיצד משל המחשבה והדיבור מסביר את היחס בין האורות המקיפים והפנימיים ובין מ"ה וב"ן?
3. מדוע אדם יכול לשנות את "טעמו" רק בעולם הזה ולא בעולם הבא?
4. מה ההבדל בין אש הה"א לאש הי"ד, ומדוע האש צריכה לבוא לפני קול דממה דקה?
5. כיצד נעשה "צו את בני ישראל" במאמר הזה תיאור של הביטול של משה המגיע לכל יהודי?

הערות

פסוקה 1

1 ביאור ע"פ את קרבני

ההערה מציינת שמאמר זה מופיע גם בסידור, ובו נדפס הנוסח שהוא העתקה מדברי אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

בסידור לד, א — הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי. ובסה"מ תקס"ה-ב ע' תשמח נדפס ביאור שני לד"ה זה. חלק מכאן נעתק בסה"מ תרל"ג-א ע' קיח.

2 את קרבני לחמי

הפסוק המצווה על קרבן התמיד: "את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוחי". המאמר כולו מבאר את ביטוייו.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֶרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֻחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

3 הנה כתיב לעבדה ולשמרה

לפי ההערה, תעתיק המאמר מסידור מובא שם, בדיון בשורש מצוות התפילה.

הערת קה"ת

בשרש מצות התפלה פרק מה מביא ההנחה מהסידור.

4 ה' הניח את אדם בגן עדן "לעבדה ולשמרה". אדמו"ר הוקן מפרש זאת כעשיית גן עדן בידי האדם באמצעות עבודתו.

Genesis 2:15 בראשית ב':ט"ו

וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם וַיִּנְחָהוּ בְּגֶן־עֵדֶן לְעֲבָדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ:

And the L-RD G-d took the man, and put him into the garden of Eden to dress it and to keep it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 שהאדם הוא העושה

שם מובא עניין זה בשם האור החיים על "ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה": האדם הוא שעושה את גן עדן וממשיך את גילוי אלוקותו.

הערת קה"ת

בסה"מ תרל"ג שם כתב זה בשם "ועי באוה"ה ע"פ ויניחיהו בג"ע לעבדה ולשמרה, והיינו שהאדם הוא העושה וממשיך גילוי אלוקותו" ע"ש.

6 לעבדה ולשמרה שהאדם הוא העושה

האור החיים מסביר שגן עדן זקוק לעבודה ולשמירה רוחניות: לימוד התורה וקיום מצוות עשה הם עבודתו וזריעתו, ואילו שמירת האיסורים היא

שמירתו. בהערת קה"ת (דרך ספר המאמרים תרל"ג) מציינים זאת כמקור לרעיון "האדם הוא העושה את גן עדן".

Or HaChaim on Genesis 2:16-17 אור החיים על בראשית ב':ט"ז-י"ז

וַיִּצְוֵהוּ ה' וַיֹּאמֶר לְאָדָם לֵאמֹר כָּכָל אֲשֶׁר תֹּאכַל מִכָּל־עֵץ הַגָּן, יֵאָכֵל. וְעֵץ הַיָּדָע, כֹּלֵהוּ. שְׁצֻהוּ לְאָדָם הַמְצִיחַ לְחָה: אָכֹל - אֶתָּה, תֹּאכַל - בַּת זֹגֶךָ, מוֹת - אֶתָּה, תָּמוּת - גַּם הִיא אִם תַּעֲבֹר. לְשָׁנָה בְּאַזְהָרָה וּלְשָׁנָה בְּעָנֶשׁ. וּמִצְאָתִי שְׁאֲמָרוּ וְזָרוּנָם לְכַרְכָּה (שמות רבה פרק כח) וְזֶה לְשׁוֹנָם: אָמַר רַבִּי תַחְלִיפָא, אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם נִקְדִּים לְאַנְשִׁים כְּמוֹ שֶׁהִקְדַּמְתִּי לְאָדָם הַרְאֵשׁוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן נִצְטָוִיתָ תָּהָה וְעַמְּדָה וְקִלְקְלָהּ וְכוּ' עַד כָּאן. דִּקְדַּק לִוְמָר "נִצְטָוִיתָ" וְלֹא אָמַר "צִוִּיתִי" ...

ויצו השם אלוקים על האדם. The L-rd G'd commanded Adam. The Torah added the word to say, and repeated the word "to eat," by saying that violating the command would result in death by saying: i.e. מות תמות, instead of merely מות תמות. The reason is 1) that Adam should command Eve not to eat from the tree of knowledge either; b) that the penalty would apply to her just as much as to Adam himself (who had heard the command-

ment from G'd

Vocalized Edition (Public Domain) • Or Hachayim, trans. Eliyahu Munk (CC-BY)

7 ביו"ד נברא העוה"ב

הגמרא אומרת ששני העולמות נבראו בשתי האותיות של שם כ"ה: העולם הזה בה"א והעולם הבא ביו"ד. אדמו"ר הוקן מפרש את היו"ד, שהיא נקודה בלבד, כצמצום של אור אין סוף.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב':י"ג-י"ד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

8 אלא שנהנין מזיו

בעולם הבא אין אכילה ושתייה, "אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". מכאן שהנשמות נהנות מזיו, ולא מאין סוף עצמו.

Berakhot 17a ברכות י"ז א

9 ישת חשך סתרו

"יشت חושך סתרו". הפסוק מובא כדי לבטא את ההסתר שנוצר מעוצמתו של אור אין סוף עצמו, שרק צמצום מאפשר להשיגו.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סָכְתוֹ חֲשַׁכְת־מִים עֲבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יח, יב.

10 בד"ה שחורה אני

המאמר מסביר את "שחורה אני ונאווה" על פי מאמר חז"ל שהתורה ניתנה כאש שחורה על גבי אש לבנה, ומחיל את אותו דימוי על "ביו"ד נברא העולם הבא". הוא מתאר את העולם הבא, גן עדן העליון, כתענוג מופלא וחסר גבולות של הנשמות בהשגת האלוקות.

Song of Songs 4:2 שיר השירים ד:ב

שִׁנֶּיךָ כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שְׁעָלוּ מִן־הַרְחֶצֶה שְׁפָלָם מִתְאַיְמוֹת וְשִׁפְלָה אֵין כָּהֶם:

Thy teeth are like a flock of ewes all shaped alike, Which are come up from the washing; Whereof all are paired, and none faileth among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לקמן שה"ש ד, ב וא"לך.

11 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה": אלו מילות הפתיחה של המאמר על שיר השירים, שאליו מפנה הטקסט כדי להמחיש את דימוי האש השחורה על גבי אש לבנה.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה

שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנְאוּוֹה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֶהְלִי קֶדֶר כִּירְיָעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 עוה"ב נבנה על מדת הדין הקשה כמבואר בספרים

אגירת התשובה מביאה את דברי הרמב"ן: אפילו שבעים שנות ייסורים של איוב אינן משתוות לייסוריה של נשמה בגיהנום, ולו לרגע, שהרי האש היא אחד משישים ממנו. אולם מכיוון שהעולם הזה "בנוי בחסד", ייסורים קלים בעולם הזה מצילים את האדם מהדינים הקשים של העולם הבא — וזהו הניגוד שהפסקה מציגה.

הערת קה"ת

ראה רמב"ן בהקדמה לפי איוב מובא באגה"ת פ"ב.

13 עולם חסד יבנה

"עולם חסד יבנה". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק ביחס לעולם הזה, בניגוד לעולם הבא, שנבנה על מידת הדין.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג

כִּי־אֶמְרָתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שְׁמַיִם תָּכֵן אֲמוּנָתְךָ כָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פט, ג.

14 יסורי עוה"ז נקי יסורים של אהבה

הגמרא מכנה יסורים מסוימים "יסורים של אהבה", ומסבירה שכיוון שהיסורים ממרקים את כל גופו של האדם, הם מטהרים אותו ביתר שאת. בהערת קה"ת מוסיפים את סנהדרין לט ע"א, שם ה' מייסר את יחזקאל כדי למרק את עוונות ישראל.

Berakhot 5a ברכות ה' א

הערת קה"ת

ראה ברכות ה, א.

15 יסורים ממרקין

הערת קה"ת מפנה לSanhedrin 39a למילים האלה.

Sanhedrin 39a סנהדרין ל"ט א

הערת קה"ת

שם. סנהדרין לט, א.

פסקה 3

16 ויסורי עוה"ז איבוד ממון

הגמרא שואלת מהו הדבר המועט ביותר שנחשב לייסורים, ומשיבה שמדובר בתקלות קטנות — עד למי שמכניס את ידו לארנק כדי להוציא שלושה מטבעות ומעלה בידו רק שניים. אדמו"ר הזקן מזכיר הפסדים כאלה כייסורי העולם הזה.

Arakhin 16b ערכין ט"ז ב

הערת קה"ת

ראה ערכין טז, ב.

17 יסורי גיהנם שהאש אי מששים

בין הדברים שהם אחד משישים של דבר גדול מהם, הגמרא מונה "אש, אחד משישים של גיהנום". הדבר ממחיש עד כמה ייסורי העולם הזה קלים בהשוואה.

Berakhot 57b:13 ברכות נ"ז ב:י"ג

חֲמִשָּׁה וְשֵׁשׁ וְעֶשְׂרֵה סִימָן: חֲמִשָּׁה אֶחָד מְשֻׁשִׁים, אֵלּוּ הֵן: אֵשׁ, דְּבַשׁ, וְשֶׁבֶת, וְשִׁינָה, וְחֶלֶם. אֵשׁ — אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְגִיהֲנוֹם. דְּבַשׁ — אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְמֶן. שֶׁבֶת — אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְעוֹלָם הַבָּא. שִׁינָה — אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְמִיתָה. חֶלֶם — אֶחָד מְשֻׁשִׁים לְנִבְוָאָה.

Five things are a sixthieth (Five and six and ten — mnemonic) part of something else : fire, honey, the Sabbath, sleep and a dream. Fire is a sixtieth part of Gehinnom; honey a sixtieth of manna ; the Sabbath a sixtieth of the world to come ; sleep a sixtieth of death ; a dream the sixtieth of prophecy.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות נז, ב.

פסקה 4

18 בפי שלח ע"פ אני

המאמר הזה, על "אנכי ה' אלקיך", מסביר שאתערותא דלתתא משיכה למעלה את המילה "שער" בשתי קריאות: בשי"ן ימנית — "שער", כלומר פתח ("זה השער לה'"), ובשי"ן שמאלית — "שער", כלומר שיער ("ושער רישיה כעמר נקי"). השיער הוא הארה חיצונית של המוח, ולכן התורה, שמקורה בחכמה, נקראת "שערות".

הערת קה"ת

לעיל מז, א.

19 בביאור ע"פ ולא אבה ה'

שם מוסבר גילוי החכמה כצמצום וכדין: שלושים ושתיים האזכרות של אלקים כמעשה בראשית הן שלושים ושניים נתיבות החכמה. צמצום זה נעשה באמצעות אתערותא דלתתא, "בטל רצונך", והקטע מבחין בין שני

24 עובד אלקים

התניא מסביר שהביטוי "מי שעובד" הוא בלשון הווה: הוא נמצא בעיצומו של המאבק עם היצר הרע, וזו עבודתו של הבינוני. כאן מפנה הטקסט להסבר על משמעות העבודה את ה'.

Tanya, Likkutei Amarim 15:1-2 תניא, חלק ראשון: ליקוטי אמרים ט"ו:א-ב'

ובזה יובן מה שכתוב: "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלקים לאשר לא עבדו". שההפרש בין "עובד אלקים" ל"צדיק" הוא, ש"עובד" הוא לשון הנה - שהוא באמצע העבודה, שהיא המלחמה עם היצר הרע, להתגבר עליו ולגרשו מה"עיר קטנה" שלא יתלבש באברי הגוף, שהוא באמת עבודה ועמל גדול להלחם בו תמיד, והינינו - הבינוני.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

25 מה רב טובך

"מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". אדמו"ר חזקוני מפרש את ה"צפינה" כגבורות שבאמצעותן מתגלה התענוג שבגן עדן.

Psalms 31:20 תהילים ל"א:כ'

מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחסים כה נגד בני אדם:

Oh how abundant is Thy goodness, which Thou hast laid up for them that fear Thee; Which Thou hast wrought for them that take their refuge in Thee, in the sight of the sons of men!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים לא, כ.

26 מה רב טובך אשר צפנת ליראיך

ראשית חכמה, שהטקסט מצוטט, מביא פסוק זה על שרר גן עדן ומסביר את "מה רב טובך" כאור שנברא ביום הראשון ונגזר לצדיקים.

Reshit Chokhmah, Gate of Love 6:89 ראשית חכמה, שער האהבה ו:פ"ט

וכן אמר גם כן (תהלים לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כה, פירשו בוהר פרשת בראשית (ז' ע"א) שפעלת לחוסים נאמר על גן עדן, שבו הצדיקים עומדים בלבוש דומה לעולם הזה, עיין שם. ואומרו מה רב טובך הוא סוד האור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, ובו נשתמש משה, וגזר לצדיקים לעתיד לבא כדפירש רשב"י ע"ה.

Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC)

27 אם אין יראה אין חכמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
אבות ג, יז.

28 אם אין יראה אין חכמה

"אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה". מאמר זה קושר את היראה, שערך המספרי שווה לערך גימטריית גבורה, לחכמה.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג:י"ז

רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה, אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמה, אין תורה. אם אין תורה, אין קמה. הוא ה"ה אומר, כל שחקמתו מרבה ממשעיו, למה

סוגים של ביטול עצמי: זה של קוצו של יו"ד, שלמעלה מהדעת, וזה שבתוך החכמה, המבררת בין טוב לרע.

הערת קה"ת
לקמן פ' תצא לט, ג.

20 בטל רצונך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
אבות ב, ד.

21 בטל רצונך

"בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך". כאן הביטול הזה הוא אתערותא דלתתא לצמצום האלוכי.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד'

הוא ה"ה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לך שאפנה אשנה, שפא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that cannot be ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

22 "אך הוי אלקיך לא אבה לשמוע אל בלעם, ויהפוך הוי אלקיך לך את הקללה לברכה". הפסוק הוא פתיחת המאמר בכי תצא, שאליו מתייחס הטקסט.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

ולא-אבה ה' אלקיך לשמע אל-בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את-הקללה לברכה כי אהבה ה' אלקיך:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

23 עובד אלקים

"ואז תשובו ותבחינו בין צדיק לרשע, בין מי שעובד את ה' למי שאינו עובד אותו". התניא מסביר את הביטוי "מי שעובד את ה'".

Malachi 3:18 מלאכי ג:י"ח

ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלקים לאשר לא עבדו:

Then shall ye again discern between the righteous and the wicked, between him that serveth G-d and him that serveth Him not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
מלאכי ג, יח.

32 הן הם גבורותיו

אנשי כנסת הגדולה החזירו לתפילה את המילה "הגיבור", והסבירו שגבורתו של ה' היא בכך שהוא כובש את יצרו ומאריך אף לרשעים. הערת קה"ת מפנה לכאן בעניין "אלו הן גבורותיו".

Yoma 69b:15 יומא ס"ט ב:ט"ו

אתו אינהו ואמרו: אדרבה, זו היא (גבורת) גבורתו: שכובש את יצרו — שנותן ארך אפים לרשעים. ואלו הן נוראותיו — שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה יומא סט, ב. יל"ש רמז.

פסקה 6

33 "והיה לכם לציצית, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות הוי"י. מילים אלה פותחות את המאמר בפרשת שלח, שאליו מתייחס הטקסט.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' ונעשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר יאמרו זנים אחריהם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 8

34 והי על מצחו

ציץ הזהב "ייהיה על מצחו של אהרן... תמיד, לרצון להם לפני הוי"י. אדמו"ר חזקן מביא זאת כדי להראות שהמצח הוא בחינת הרצון.

Exodus 28:38 שמות כ"ח:ל"ח

והיה על-מצח אהרן ונשא אהרן את-עוון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל-מתנת קדשיהם והיה על-מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'

And it shall be upon Aaron's forehead, and Aaron shall bear the iniquity committed in the holy things, which the children of Israel shall hallow, even in all their holy gifts; and it shall be always upon his forehead, that they may be accepted before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כח, לח.

35 ונק' בזה רעוא דכל רעוין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"ג קכט, א. (קלו, ב) [כ]. רפח, ב. ועוד.

הוא דומה, לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מעטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שנאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

29 איזהו גבור הכובש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ד, א.

30 איזהו גבור הכובש

"איזהו גיבור? הכובש את יצרו". כאן גבורה היא ריסון עצמי, המקבילה האנושית לצמצומים האלוקיים.

Pirkei Avot 4:1 משנה אבות ד:א'

בן זומא אומר, איזהו חכם, הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט) מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה לי. איזהו גבור, הכובש את יצרו, שנאמר (משלי טז) טוב ארך אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר. איזהו עשיר, השמח בחלקו, שנאמר (תהלים קכח) יגיע כפיה כי תאכל אשריה וטוב לה. אשריה, בעולם הזה. וטוב לה, לעולם הבא. איזהו מכבד, המכבד את הבריות, שנאמר (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובני יקלו:

Ben Zoma said: Who is wise? He who learns from every man, as it is said: "From all who taught me have I gained understanding" (Psalms 119:99). Who is mighty? He who subdues his [evil] inclination, as it is said: "He that is slow to anger is better than the mighty; and he that rules his spirit than he that takes a city" (Proverbs 16:32). Who is rich? He who rejoices in his lot, as it is said: "You shall enjoy the fruit ... of your labors, you shall be happy

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

31 להודיע לבני האדם גבורותיו

"להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו". אדמו"ר חזקן מפרש את "גבורותיו" כצמצומים שבאמצעותם מתגלה זיו השכינה.

Psalms 145:12 תהילים קמ"ה:י"ב

להודיע לבני האדם גבורתיו וכבוד הדר מלכותו:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יב.

36 רעוא דכל רעוין

הקטע הראשון בוהר שמוכא בהערות קה"ת עבור הביטוי "רצון כל הרצונות", שאדמו"ר הזקן קושר למצח.

Zohar, Idra Rabba 6:25-7:37 ספר הזהר, האדרא רבא ו':כ"ה-ז':ל"ז

37 רעוא דכל רעוין

קטע נוסף בוהר שמוכא בהערות קה"ת עבור הביטוי "רצון כל הרצונות".

Zohar, Idra Zuta 4:37-10:49 ספר הזהר, האדרא זוטא ד':ל"ז-י':מ"ט

38 ועשית ציץ

"ועשית ציץ זהב טהור": פתיחת המאמר בתורה אור שאליו מפנה הסוגריים.

Exodus 28:36 שמות כ"ח:ל"ו

וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתַחְתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קֹדֶשׁ לָהּ

And thou shalt make a plate of pure gold, and engrave upon it, like the engravings of a signet: HOLY TO THE L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 בבאיור ע"פ ועשית ציץ בסופו

שם מתבאר כי "ועשית ציץ", בלשון זכר, הוא הארה הנמשכת מלמעלה, בניגוד ל"ציצית", בלשון נקבה, העולה מלמטה בדומה לתפילה; ומשה הוא העושה את הציץ. למעלה מזה, שם מ"ה המאיר במצחא דאדם קדמון הוא גם בחינתו של משה: "ונחננו מה".

הערות קה"ת

תו"א פד, א.

40 ובד"ה למנצח על השמינית

המאמר מפרש את "למנצח על השמינית" כשיר על ברית מילה, הנעשית ביום השמיני, ושואל מדוע ברית מילה ביום השמיני דוחה את השבת. תחילתו בבאיור מלאכות ימי החול כבידור המעלה את עולם הצומח אל חיות האדם.

הערות קה"ת

לקו"ת תוריע כ, ד ואילך.

41 ובביאור ע"פ מי מנה

הביאור עוסק בתערובת הטוב והרע שבנשמות, היורדות לעולם הזה כדי לברר את הטוב מן הרע. התערובת מצויה בכוח הבחירה שמקורו בדעת, והבידור נעשה כאשר הידיעה והבחירה של האדם מופנות רק אל הטוב ואל אהבת ה'.
הערות קה"ת

הערות קה"ת

לעיל פ' בלק סט, א.

42 מי מנה עפר יעקב

דברי בלעם, "מי מנה עפר יעקב", פותחים את הביאור בפרשת בלק שאליו מפנה הסוגריים.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מִי מָנָה עֹפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־רֵכַע יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהְיֶה אֶחְרִיתִי כְּמָהוּ:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 ועמ"ש . . נשא (דקכ"ח ע"ב)

ההערה מפנה לביאורי אדמו"ר האמצעי על הזוהר בפרשת נשא, העוסקים בקטע הזהר הזה ("כחמר טב...").

הערות קה"ת

ראה ביאה"ז לאדה"א פ' נשא. והגהות ביאה"ז להצ"צ כרך-ב ע' תתקב.

44 כחמר טב דשקט ושכיך על דורדייה

הזהר בפרשת נשא (אידרא רבא) מתאר את המדרגה העליונה כ"יין טוב המיושב ונח על שמריו". הטקסט מפנה לביאור של קטע זה במונחים של מ"ה וב"ן במוחא סתימאה.

Zohar, Idra Rabba 3:14-6:25 ספר הזהר, האדרא רבא ג':י"ד-ו':כ"ה

45 בבאיור ע"פ משה ידבר

הערות קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Maamarei Admur HaZaken 5566.

הערות קה"ת

אולי הכוונה לתו"א סט, א. ולהנדפס בסה"מ תקס"ו ע' ריט וע' רכו.

46 משה ידבר

"משה ידבר וה' יעננו בקול": פתיחת הביאור שאליו מפנה הסוגריים בעניין שם מ"ה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֶזֶק מְאֹד מִשָּׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֵנוּ בְקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ובד"ה ענין האבות הן הן המרכבה

המאמר שואל מדוע האבות, ששורשם באצילות, שבה "הוא וחייוהי חד", נקראים מרכבה, בשונה מחיות המרכבה — פני האריה והשור — הבאות מכלי השבירה של התווה ומתבטלות כרוכב לפני סוסו. תחילת התשובה היא באמצעות דימוי האדם כהכללה של שלושה קווים.

הערות קה"ת

תו"א עב, ד.

48 ובביאור ע"פ יונתי

הביאור על "יונתי בחגווי הסלע" עוסק בהסתר הגלות ובתיקונה — "הראיני את מראיך". בהמשך הוא מבאר עשר ספירות של אור ישר מלמעלה למטה ועשר ספירות של אור חוזר מלמטה למעלה.

הערות קה"ת

לקו"ת שה"ש כ, ב.

49 והניף הכהן אותם על לחם הביכורים

הנפת שני הכבשים עם לחם הביכורים בשבועות: פתיחת הביאור האחרון שאליו מפנה הסוגריים.

Leviticus 23:20 ויקרא כ"ג:כ'

וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי ה' עַל־שְׁנֵי כִבְשִׁים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַח לִכְהֵן:

And the priest shall wave them with the bread of the first-fruits for a wave-offering before the L-RD, with the two lambs; they shall be holy to the L-RD for the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 מלי תשבע"פ קרינן לה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"ז בהקדמה (פתח אלי').

51 כי מלי תשבע"פ קרינן לה

בתפילתו של אליהו (פתח אליהו) מקבילים כל ספירה לאיבר בגוף, ועל מלכות נאמר: "מלכות — פה; תורה שבעל פה אנו קוראים לה". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי לזהות את מלכות, תורה שבעל פה, עם ב"ן.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרינ שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרינ כתיב*הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

52 בחכמה אתברירו

הקטע בוזהר שמציגת הערת קה"ת כמקור ללימוד שלפיו הניצוצות מתבררים באמצעות החכמה העליונה.

Zohar II, 254b זח"ב רנד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ב רנד, ב. ע"ה שייח, פה. מבו"ש ש"ה ח"א, פ"ב.

53 בחכמה אתברירו

עץ חיים מסביר שביור הקדושה מן הפסולת תלוי במחשבה העליונה, שהיא אבא (חכמה): "במחשבה נתבררו כולם". כאן הדברים מבססים את הקביעה שמ"ה, חכמה, הוא הכוח המברר.

Sefer Etz Chaim 18:5 עץ חיים י"ח:ה'

54 בד"ה ויקח קרח

שם האור המקיף נקרא סוכב, מפני שאינו נתפס בשום עולם, ואילו האור הפנימי מתלבש בעולמות ומתגלה בכלים ביתר שאת ככל שהעולמות עולים בחמישים אלף היובלות. הדבר מציג את האורות הפנימיים והמקיפים שהפסקה הזאת מבקשת לחבר.

הערת קה"ת

לעיל נב, ד.

55 ויקח קרח

"ויקח קרח": פתיחת המאמר בפרשת קרח שאליה מתייחסת ההערה שבסוגריים.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א'

וַיִּקַּח קֹרַח בְּרִי־עֲדֵיָה בֶן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבְיָהִם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וְאוֹן בֶּן־פִּלֶּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ובד"ה ואהבת את

המאמר שם מציין שבפסקה הראשונה של שמע, מ"ואהבת" ועד "שעריך", יש ארבעים ושתיים מילים, ובשנייה שבעים ושתיים, אף ששם בן מ"ב שיך

לגבורה ושם בן ע"ב לחסד. הוא מסביר זאת על פי דברי זוהר שהאורות החליפו מקומות: אור החסד שורה בכלי הגבורה, ולהפך.

הערת קה"ת

לקמן פ' ואתחנן יב, ד וא"לך.

57 חכמה כח מ"ה

הזוהר דורש את המילה חכמה כ"כוח מ"ה". הדבר תומך בויהוי של חכמה עם שם מ"ה ועם ביטול.

Zohar III, 34a זח"ג לד, א

הערת קה"ת

זח"ג לד, א. ת"ז בהקדמה.

58 מאן דלא כרע במודים נעשה נחש

"עמוד השדרה של האדם, לאחר שבע שנים, נעשה נחש; וזה כאשר לא השתחווה במודים". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שהוא נדחק כליל אל הקליפה.

Bava Kamma 16a:22 כבא קמא ט"ז א:כ"ב

דְּתַנְיָא: צְבוּעַ זָכָר לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה עֲטָלָף, עֲטָלָף לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה עֶרְפֹּד, עֶרְפֹּד לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה קִימוֹשׁ, קִימוֹשׁ לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה חוּחַ, חוּחַ לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה שֵׁד. שֵׁדוֹ שֶׁל אָדָם – לְאַחַר שְׁבַע שָׁנִים נַעֲשֶׂה נְחָשׁ. וְהָיָה מִלֵּיל דְּלָא כָרַע בְּמוֹדִים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

59 מאן דלא כרע במודים נעשה נחש

הזוהר בפרשת שלח, שהטקסט מצטט בעניין גורלו של מי שאינו משתחוה במודים: הוא לא יקום בתחיית המתים.

Zohar, Sh'lach 13:128-15:137 ספר זוהר, שלח לך י"ג:קכ"ח-ט"ו:קל"ז

60 מאן דלא כרע במודים נעשה נחש

הסבא דמשפטים, הקטע השני בוזהר שהטקסט מצטט בעניין זה.

Zohar, Mishpatim 3:110-118 ספר זוהר, משפטים ג:ק"י-ק"יח

61 בתחמ"מ

בקטע בפרשת בהר מוסבר ששכר המצווה הוא המצווה עצמה — ביטול האדם לפני ה' — ושיש לכל יהודי מידה מסוימת של ביטול זה; לכן מי שאינו כורע ב"מודים", ואין בו כלל הודאה וביטול, "לא יקום בתחיית המתים". המקום השני שההערה מציינת (75d) אינו קשור לכאן.

הערת קה"ת

וע"ל בהר (מב, רע"ג). וע"ל (עה, ד). [כ].

62 ע"פ ועתה יגדל נא

שם מוסבר שבח זוהר למצוות, שהן לבושים לנשמה: על האדם לחזור לעולם בגלגול חדש עד שיקיים את כל תרי"ג המצוות. ירידת הנשמה לעולם הזה היא לשם עלייה — ממצב של "עמידה" למצב של "הליכה" — ולכן רק כאן יכול האדם להשתנות ולצמוח.

הערת קה"ת

לעיל פ' שלח לח, ד.

63 ועתה יגדל נא

תחינתו של משה לאחר חטא המרגלים, "ועתה יגדל נא כוח אדני": פתיחת המאמר בפרשת שלח שאליה מפנה הסוגריים.

Numbers 14:17 במדבר י"ד:י"ז

וְעַתָּה יִגְדֹּל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאָמְרִי:

69 די פרשיות ט"ט בכתפי

רבי עקיבא דורש את ארבע פרשיות התפילין מהמילה "טטפות": "טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים". זו דוגמה להלכה שהתורה שכנתב אינה אומרת במפורש.

Menachot 34b:2-4 מנחות ל"ד ב:ב-ד'

ר"ע אומר אינו צריך טט בכתפי שתיים פת באפריקי שתיים ת"ר יכול יכתבם על די עורות ויניחם בדי בתים בדי עורות ת"ל (שמות יג, ט) ולזכרון בין עיניך וזכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות הא כיצד כותבן על די עורות ומניחן בדי בתים בעור אחד ואם כתבן בעור אחד והניחן בדי בתים יצא וצריך שיהא ריוח ביניהן דברי רבי וחכ"א אינו צריך ושיון שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת ואם אין חריצן ניכר פסולות

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

70 תפרן ואלכסונו

"תפילין מרובעות — הלכה למשה מסיני"; רב פפא מוסיף: "כתפרן ובאלכסונו", זו עוד מידה הידועה רק מדברי חכמים.

Menachot 35a:11-14 מנחות ל"ה א:י"א-י"ד

תנא תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני אמר רב פפא בתפרן ובאלכסונו לימא מסייע ליה העושה תפילתו עגולה סכנה ואין בה מצוה אמר רב פפא מתניי דעבידא כי אמגוזא אמר רב הונא תפילין כל זמן שפני טבלא קיימת כשירות רב חסדא אמר נפסקו שתיים כשירות שלש פסולות אמר רבא הא דאמרת שתיים כשירות לא אמרן אלא זה שלא כנגד זה אבל זה כנגד זה פסולות וזה כנגד זה נמי לא אמרן אלא

בחדתא אבל בעתיקתא לית לן בה

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

71 סוכה גבוה כ' אמה

"סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה": אחת מהמידות שקבעו חכמים, שאדמו"ר הזקן מכנה הכלי לרצון העליון.

Mishnah Sukkah 1:1 משנה סוכה א:א

סכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה, פסולה. רבי יהודה מכשיר. ושאנינה גבוהה עשרה טפחים, ושאין לה שלשה דפנות, ושאנינה מרובה מצלתה, פסולה. סכה ישנה, בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין. ואיזו היא סכה ישנה, כל שעשאה קדם לחג שלשים יום. אכל אם עשאה לשם חג, אפלו מתחלת השנה, כשרה:

A sukkah which is more than twenty cubits high is not valid. Rabbi Judah validates it. One which is not ten handbreadths high, or which does not have three walls, or which has more sun than shade, is not valid. An old sukkah: Bet Shammai invalidates it and Bet Hillel validates it. What is an "old sukkah"? Any one which he made thirty days before the festival; but if he made it for the purpose of the festival, even at the beginning of the year, it is valid

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

And now, I pray Thee, let the power of the L-rd be great, according as Thou hast spoken, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 11

64 נחת רוח שאמרתי ונעשה רצוני

רש"י מסביר את הביטוי "ריח ניחוח" כ"נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כרצון העליון, שאין לו טעם, שמתבצע ונמשך למטה.

Rashi on Leviticus 1:9 רש"י על ויקרא א:ט

עלה. לשם עולה יקטירנו: אשה. כשישחטנו יהי שוחטו לשם האש; וכל אשה לשון אש, פושטייר בלעז: ניחוח. נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני (שם):

עלה AND THE PRIEST SHALL CAUSE ALL TO ASCEND IN] A BURNT OFFERING — i. e. [FUMES ON THE ALTAR, TO BE shall he עולה only with the intention that it should be an and not that it should be an offering of another) burn it it class. The words are to be translated: he shall burn it as an עולה (Sifra, Vayikra Dibbura d'Nedavah, Chapter 6 10). אשה AS A FIRE OFFERING — When he slaughters it he shall ... slaughter it with the intention of making a fire of it

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

65 אויר אור יו"ד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פרסם שעה"כ ערך אויר.

66 אויר אור יו"ד

הזוהר בפרשת תרומה, שהמאמר עצמו מצטט בעניין "אויר" — אור עם יו"ד.

Zohar, Sifra DiTzniuta 4:38-5:51 ספר הזוהר, ספרא דצניעותא ד:ל"ח-ה:נ"א

67 בביאור דמזוזה מימין

שם המלאך ש"מנשק" את התפילה מכניס את רוחו באותיותיה ומעלה אותן למקורן בכתר. התפילה, "יהי רצון", ממשיכה רצון חדש, ומכתר נמשכות אותיות חדשות; כך מתבאר שרוח היא מקור האותיות.

הערת קה"ת

תו"א מג, ב.

68 וקשרתם לאות

"וקשרתם לאות על ירך": הפסוק העוסק בתפילין, שפרטיהן אינם מפורשים בתורה שכנתב.

Deuteronomy 6:8 דברים ו:ח

וקשרתם לאות עליך והיו לטטפת בין עיניך:

And thou shalt bind them for a sign upon thy hand, and they shall be for frontlets between thine eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 אחרי האש קול דממה דקה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א יט, יב.

78 אחרי האש קול דממה דקה

מראהו של אליהו: רוח, רעש ואש, "ואחר האש קול דממה דקה". הקול הדומם הוא ביטול, הנעלה מאש ההתלהבות.

I Kings 19:12 מלכים א' י"ט:י"ב

ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the fire; and after the fire a still small voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 13**79 לא באש ה'**

"ואחרי הרעש אש; הוי' לא היה באש". המאמר שואל כיצד ייתכן שהאש קדושה, אם נאמר בפסוק שהי' לא היה בה.

I Kings 19:12 מלכים א' י"ט:י"ב

ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the fire; and after the fire a still small voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 תירץ בת"ז

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"י"ח (לה, ב). אבל אש לי שם, ואולי מת"ז חדש (קסו, א) [תז"ח קו, ג] [כ].

81 אית רעש ואית רעש

בתיקוני זוהר נאמר: "יש רעש ויש רעש": על אחד מהם נאמר "הוי' לא היה ברעש", ובאחד מהם בא הקדוש ברוך הוא. בהערת קה"ת מצוין שאש אינה מוזכרת שם.

Tikkunei Zohar 35b:8-9 תיקוני זוהר ל"ה ב:ח-ט'

מאי קול רעש גדול. דאית רעש ואית רעש. אית רעש דאתמר ביה לא ברעש יי' דלא ייתי תמן קב"ה. ואית רעש דייתי תמן. אלא רעיש בהפוכא ערש"ש כמה דאתמר יי' יסעדנו על ערש דוי ודא איהו כל משכבו הפכת בחליו דאתהפך רעיש לערש"ש. ומאי ניהו ערש אלא איהו עש"ר בהפוך אתוון. ודא שכינתא דאיהי כללא דעשר ספירן דעלה

אתמר אין קדושה בפחות מעשרה

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

82 אש היינו בעולם הבריאה

הקטע הזה משובח בין ארבעת היסודות לארבעת העולמות, וממקם את האש באצילות: כשם שהאש מטבעה עולה ומתרחקת, כך אצילות נעלית מבריאה, יצירה ועשיה. עוד נאמר שאצילות עצמה כוללת את ארבעת העולמות, ובינה היא בריאה שבתוך אצילות.

Song of Songs 4:4 שיר השירים ד:ד'

במגדל דוד צוארך בנני לתלפיות אלה המגן תלוי עליו כל שלטי הגברים:

72 כדת מה לעשות

"כדת מה לעשות": שאלתו של אחשוורוש, המובאת כאן בהקשר של קיום כל מצווה בדיוק כפי שההלכה מגדירה.

Esther 1:15 אסתר א':ט"ו

כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשוורוש ביד הפריסים:

What shall we do unto the queen Vashti according to law, forasmuch as she hath not done the bidding of the king? Ahasuerus by the chamberlains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 12**73 אין לך טפה יורדת מלמע**

הזוהר מלמד שאין טיפה יורדת מלמעלה בלי ששתי טיפות עולות לקראתה מלמטה. כאן הוא מציג את הצורך באתערותא דלתתא, באש הגבורה.

Zohar III, 247b זח"ג רמז, ב

Ta'anit 25b:7-8 תענית כ"ה ב:ז-ח'

תנאי, רבי שמעון בן אלקעזר אומר: אין לך טפח מלמעלה, שאין תהום יוצא לקראתו שלשה טפחים. והא תניא טפחיים! לא קשיא: כאן בעבודה, כאן בשאינה עבודה. אמר רבי אלקעזר: כשנסכין את המים בחרג, תהום אומר לחבירו: אבע מימיה, קול שני רעים אני שומע. שנאמר: "תהום אל תהום קורא לקול צנוקיה וגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

זח"ג רמז, ב. וראה תענית כה, ב. וע"ל שלח (מב, ב). וש"נ. [כ].

74 רוח אייתי רוח

העיקרון של הזוהר, שרוח מעוררת רוח: הרוח המתעוררת מלמטה מורידה רוח מלמעלה.

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

הערת קה"ת

זח"ב קסב, ב.

75 שמאלו תחת לראשי

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". השמאל, הגבורה, מעלה את כנסת ישראל כלפי מעלה.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו'

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 שפני שור שמהשמאל

במראה המרכבה של יחזקאל נאמר: "ופני שור מהשמאל". השור מסמל את הגבורה, את הצד השמאלי.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נמר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

במלכות דאצילות, שם ב"ן.

Shabbat 67a:10-11 שבת ס"ז א"י-י"א

ובני מלכים בוגין. מאן תנא? אמר רבי אושעיא: רבי שמעון היא, דאמר: כל ישראל בני מלכים הם. רבא אמר: באריג בכסותו, ודברי הכל. מתנני יוצאין בכיצת התרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב, משום רפואה — דברי רבי מאיר. וחקמים אוסרין אף בחול, משום דרכי האמורי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת סז, א. וש"נ.

87 וריח — הוא המעורר כו'

ההערה מפנה לשם בעניין שהריח הוא המעורר; הצמח צדק דן בכך באור התורה שלו על פרשת תולדות.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת תולדות קמח, ב.

88 ניהוחי הוא לשון הורדה

לפי ההערה, הדרשה של "ניהוחי" מלשון הורדה מובאת שם.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא-ב ע' תקעג.

89 וכמארוז"ל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תנדא"ר פ"יח. [כ].

90 כל העוסק בתורה הקב"ה שונה כנגדו

"כל תלמיד חכם שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה, הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו". הדבר מראה כיצד לימוד התורה מקרב את האותיות לה'.

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 18:1-2 תנא דבי אליהו רבה י"ח-א-ב'

... איכ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר א"ת לו צר אלא לי צר שנאמר (ישעיהו מ"ט:ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר לכך נאמר קומי רני בלילה וגוי מאי שפכי כמים לבך נכח פני ה' מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו שכאן נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה נוכח אלה וגוי (מלכים א כ"כ:ט) מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם ...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

91 ודברי אשר שמתני בפיו

"ורוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיו לא ימושו מפיו". כאן מתואר כיצד דברי ה' עצמם נמצאים בפיו של מי שלומד.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיו לא ימושו מפיו ומפי ירעה ומפי ירעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Thy neck is like the tower of David Built with turrets, Whereon there hang a thousand shields, All the armour of the mighty men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

להעיר מלקמן שה"ש ד, ד "והאש הוא מבחי האצ"י".

פסקה 14

83 באצ"י ג"כ יש אבי"ע

שם מסביר אדמו"ר הוקן שגם בתוך האצילות עצמה יש אצילות, בריאה, יצירה ועשיה: כתר, או החכמה העליונה, נקראים אצילות שבאצילות, וכינה היא בריאה שבאצילות, כפי שנאמר בפסקה זו על שני סוגי האש.

Song of Songs 4:4 שיר השירים ד:ד'

כמגדל דויד צוארה כנוי לתלפיות אלה המגן תלוי עליו כל שלטי הגברים:

Thy neck is like the tower of David Built with turrets, Whereon there hang a thousand shields, All the armour of the mighty men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה לקמן שה"ש ד, ד.

84 והכהנים הלויים

"והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי". הטקסט מביא את הביטוי כמקבילה לשני אופני העבודה: העלאת האש והמשכת הביטול.

Ezekiel 44:15 יחזקאל מ"ד:ט"ו

והכהנים הלויים בני צדוק אשר שמרו את משמרת מקדשי בתעויות בני ישראל מעלי המזבח לקרבו אלי לשרתני ועמדו לפני להקריב לי חלב ודם נאם אדני ה'

But the priests the Levites, the sons of Zadok, that kept the charge of My sanctuary when the children of Israel went astray from Me, they shall come near to Me to minister unto Me; and they shall stand before Me to offer unto Me the fat ;and the blood, saith the L-rd GOD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל מד, טו. וראה לק"ת להאריז"ל ע"פ זה.

85 לחמי לאשי

"את קרבני לחמי לאשי ריח ניהוחי תשמרו להקריב לי במועדו": הפסוק על קרבן התמיד, שהפסקה מפרשת ביטוי אחר ביטוי.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניהוחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

86 כל ישראל בני מלכים

"כל ישראל בני מלכים הם". כאן הוא מציב את שורש הנשמות היהודיות

92 האבות . . הן הן המרכבה

מאמרו של ריש לקיש, "האבות הן הן המרכבה", על הפסוק "ויעל אלקים מעל אברהם". אדמו"ר הזקן מקביל את האבות לחסד, גבורה ותפארת.

Bereshit Rabbah 47:6 בראשית רבה מ"ז:

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא: ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

He concluded speaking with him, and G-d ascended from "upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of ... greater stature than you, then I will speak with

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר מז, ו.

93 ועל דמות הכסא

במראה יחזקאל: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". האדם שעל הכסא הוא הרוכב, והטקסט מזהה אותו עם הביטול של משה.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א' כ"ו

וממעל לרקיע אשר על־ראשם כְּמֵרָאָה אֶבְרִסְפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

פסוק 15

94 דמות כמראה אדם

"דמות כמראה אדם" על הכיסא: הרוכב, המזוהה כאן עם משה ועם יסוד דאבא.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א' כ"ו

וממעל לרקיע אשר על־ראשם כְּמֵרָאָה אֶבְרִסְפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 צו את בני ישראל

"צווה את בני ישראל ואמור אליהם": פתיחת הפסוק על קרבן התמיד, שהפסקה מפרשת כחיבור של משה עם ישראל (צוותא).

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנִי לַחֲמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 אמירה בחי' אבא

לקסיקון קבלי של מונחים לפי סדר האותיות; ההערה מפנה אליו בעניין אמירה, שהיא בחינת אבא.

הערת קה"ת

ראה מאו"א אות א, סצ"ז.

97 ודברי אשר שמתי בפִּיךָ

"ודברי אשר שמתי בפִּיךָ": כוח הדיבור האלוהי שהביטוי "אמור אליהם" מעניק לישראל.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אֲמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ בְּפִיךָ לֹא־יִמָּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי יֵרָע וּמִפִּי יֵרָע אֲמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 ונועדתי

"ונועדתי לך שם": ה' נועד עם משה מעל הארון, והטקסט נעזר בכך כדי לפרש את המילה "מועד" כאיחוד.

Exodus 25:22 שמות כ"ה:כ"ב

וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וּדְבָרִתִּי אֵתָּה מֵעַל הַכְּפֹרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים אֲשֶׁר עַל־אֲרוֹן הָעֵדֻת אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתָךְ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

And there I will meet with thee, and I will speak with thee from above the ark-cover, from between the two cherubim which are upon the ark of the testimony, of all things which I will give thee in commandment unto the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כה, כב.

99 אשר לא יעדה

"אשר לא יעדה" (לנישואין): דין האמה העבריייה, המובא כדי להסביר את משמעותם של ייעוד ואיחוד במילה "מועד".

Exodus 21:8 שמות כ"א:ח'

אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־[לו] (לא) יַעֲדָהּ וְהִפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמָּשַׁל לְמִכְרָהּ בְּבִגְדוֹ־רָחָה:

If she please not her master, who hath espoused her to himself, then shall he let her be redeemed; to sell her unto a for-

commandment of Moses, through the service of the Levites,
by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 את קרבני

הוזהר בפרשת ויצא, שהטקסט מצטט בעניין הביטוי "את קרבני".

Zohar, Vayetzei 41:371-42:381 ספר הזהר, ויצא מ"א:שע"א-מ"ב:שפ"א
The stranger then continued his discourse on the above
verse, but in the name of R. Eleazar. 'The accusative particle
'eth' here,' he said, 'alludes to the Community of Israel; the
'offering' is a connecting link (between high and low); 'my
food' is an allusion to the food that descends from on high
in response to the stirring here below; 'as a fire offering' in-
cludes all the other hosts which receive their necessary sus-
tenance each one in proper measure; 'of a sweet savour
... unto me' signifies the uniting of the
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

106 בזה"א ויצא

ההערה מפנה לאור התורה של הצמח צדק על פרשת פנחס, העוסק בקטע
זה בווהר בעניין "את קרבני".
הערת קה"ת
ראה אור"ת פ' פנחס ע' א"פח.

107 בביאור ע"פ צאינה וראינה

שם מוסבר שהכתר (עטרה) מצריך "צאינה וראינה", מאצילות אל היכלות
הבריא. נשאל כיצד אפשר לראות בבריא את מה שאי אפשר לראות
באצילות, ונערכת השוואה לפרי עץ חיים בעניין קריאת שמע: אפשר
לעורר את אבא ואמא רק כשנמצאים למטה, בבריא.
הערת קה"ת
לקמן שה"ש כח, ב.

108 צאינה וראינה

"צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו": פתיחת
הביאור שהטקסט מצטט בעניין נצח והוד.
Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א
צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שֶׁעֲטָרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם
הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שִׂמְחַת לְבוֹ:
Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

109 ריח ניחוחי

הוזהר בפרשת פקודי, שהטקסט מצטט בעניין "ריח ניחוחי".
Zohar, Pekudei 40:353-363 ספר הזהר, פקודי מ':שנ"ג-שס"ג
whereas its beast-part, the consumed fats, were food for the
unclean side. Not so the other, or peace-offerings, which
had in them the sides of the forces of Rigour, and hence
were named "lesser holy offerings"; for they do not ascend
as adornments to the height of heights like the most holy of-
ferings; and hence may be killed on any side of the altar.' R.
Simeon further expounded the verse: "Man and beast thou
preservest, O L-rd" (Ps. 36, 7). 'Man', he said, 'comes from
... the side of Man, that

eign people he shall have no power, seeing he hath dealt de-
ceitfully with her
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שמות כא, ח.

100 קדש . . בחי אבא

אותו לקסיקון, בערך קודש, שאליו מפנה ההערה לעניין קודש כבחינת
אבא.
הערת קה"ת
מא"א אות ק ס"ו.

101 קדש הוא לכם

"ושמרתם את השבת כי קודש היא לכם". קדושת השבת (קודש) מזוהה עם
אבא.
Exodus 31:14 שמות ל"א:י"ד
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָל־הַעֲשֶׂה
בָּהּ מָלְאָקָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמִּיהָ:
Ye shall keep the sabbath therefore, for it is holy unto you;
every one that profaneth it shall surely be put to death; for
whosoever doeth any work therein, that soul shall be cut off
from among his people
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 16

102 וככלה תעדה כלי

"וככלה מתקשטת בתכשיטיה". הנוסח הוא "מועד" דרך "תעדה", לשון
קישוט, בחינת כתר.
Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י'
שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגְלַגְלִי נִפְשִׁי בְּאַלְקֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁעַ מְעִיל צִדְקָה
יִצְטַנִּי כְּחֵתוֹ וְכֵהוּ פָאָר וְכַפְלֵה תַעְדָּה כְּלִיהָ:
I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in
my G-d; For He hath clothed me with the garments of salva-
tion, He hath covered me with the robe of victory, As a bride-
groom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth
herself with her jewels
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
ישע"י סא, י.

103 בדיה אלה פקודי המשכן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
לעיל פ' פקודי

104 אלה פקודי

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין
עדות.
Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א
אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם בְּיַד
אִיתָמָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:
These are the accounts of the tabernacle, even the taberna-
cle of the testimony, as they were rendered according to the

110 להקריב לי

הזהר בפרשת שמות, שהטקסט מצטט בעניין "להקריב לי".

Zohar, Shemot 50:364-51:374 ספר הזהר, שמות נ':שס"ד-נ"א:שע"ד

111 להקריב לי

הזהר בפרשת ויחי, שהמאמר מביא באותו עניין.

Zohar, Vayechi 71:731-72:742 ספר הזהר, ויחי ע"א:תשל"א-ע"ב:תשמ"ב

112 במועדו

הזהר בפרשת לך לך, שהטקסט מצטט בעניין "במועדו".

Zohar, Lech Lecha 27:298-309 ספר הזהר, לך לך כ"ז:רצ"ח-ש"ט

113 במועדו

קטע נוסף בפרשת פינחס שהמאמר מביא בעניין "במועדו".

Zohar, Pinchas 42:237-57:348 ספר הזהר, פינחס מ"ב:רל"ז-נ"ז:שמ"ח

114 במדרש ויקרא . . ובמדרש שוחר טוב . . ע"פ וארשתיוך

כדי להסביר את "וארשתיוך לי", המאמר מביא את מדרש שוחר טוב ואת ויקרא רבה: בכל מקום שנאמר "לי", הדבר אינו זו. הדוגמה היא מלכות בית דוד, הנמשכת מבחינה שעליה נאמר "לא איש הוא להנחם", שלא כמלכות שאול.

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר ט, ג.

115 שיר השירים

"שיר השירים אשר לשלמה": פתיחת הביאור שהמאמר מביא בסוף.

Song of Songs 1:1 שיר השירים א:א

שיר השירים אשר לשלמה:

THE song of songs, which is Solomon's

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 "בכל מקום שנאמר לי", אין לו הפסק, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא; בין הדוגמאות לכך מובאים הקרבנות: "תשמרו להקריב לי".

Vayikra Rabbah 2:2 ויקרא רבה ב:ב

117 הערת קה"ת מפנה 19 Midrash Tehillim למילים האלה.

Midrash Tehillim 19 מדרש תהילים י"ט

פסוקה 17**118 צו את בניי**

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחחי, תשמרו להקריב לי במועדו": הפסוק שהסיכום קורא ביטוי אחר ביטוי.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 ואתה תצוה

"ואתה תצוה את בני ישראל": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין משמעותו של "צו" כחיבור.

Exodus 27:20 שמות כ"ז:כ

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית זה פתית למאור להעלות נר תמיד:

And thou shalt command the children of Israel, that they bring unto thee pure olive oil beaten for the light, to cause a lamp to burn continually

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 ראשי המטות גבי לאמר זה הדבר

"ידבר משה אל ראשי המטות... לאמר: זה הדבר אשר צוה הוי": פתיחת המאמר המצוטט בעניין החיבור בין דיבורו של האדם לדיבורו של ה'.

Numbers 30:2 במדבר ל:ב

ידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'

And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 משה ידבר

"משה ידבר והאלקים יענו קולו": פתיחת מאמר נוסף שהטקסט מצטט בעניין כוחו של הדיבור.

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

ויהי קול השפך הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו קולו:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

122 ודברי אשר שמתי בפך

"ידברי אשר שמתי בפך לא ימוש מפיה": דברי ה' בפיו של מי שלומד תורה.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליה ודברי אשר שמתי בפך לא ימוש מפיה ומפי ירעה ומפי ירעה אמר ה' מעתה ועד עולם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 הקב"ה קורא ושונה כנגדו

"הקדוש ברוך הוא יושב כנגדו וקורא ושונה עמו": נאמר על מי שיושב ועוסק בתורה.

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 18:1-2 תנא דבי אליהו רבה י"ח:א-ב

... איכ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר א"ת לו צר אלא לי צר שנאמר (ישעיהו מ"ט:ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר לך נאמר קומי רני בלילה וגוי מאי שפכי כמים לבך נכח פני ה' מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו שכאן נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה

129 שלהבת י"ה

רשפי האהבה הם "רשפי אש, שלהבת יה": האש העליונה שזורדת מלמעלה.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שימני כחותם עלי־לִבְךָ כחותם עלי־רוּעֶךָ כִּי־עֲזָה כַּמּוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְיָאָה רִשְׁפֶּיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שֶׁלֹּהֲבֶתֶיחָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

130 אתם נצבים

"אתם נצבים היום כולכם": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין ה' כאש אוכלה.

Deuteronomy 29:9 דברים כ"ט:ט

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כָּלְכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִשֵׁיכֶם שְׁבָטֵיכֶם זְקֵנֵיכֶם וְשָׂרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל:

Ye are standing this day all of you before the L-RD your G-d:
your heads, your tribes, your elders, and your officers, even
all the men of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

131 כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא

"כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, אל קנא": האש שמלמעלה.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כִּי Havaiah אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכֶלֶת הוּא אֵל קָנָא:

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

132 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין "נקרת הצור".

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse
you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

133 בנקרת הצור

"ושמתך בנקרת הצור": דברי ה' למשה בעת שגילוי כבודו עובר, המובאים בין הנושאים של המאמרים המנויים.

Exodus 33:22 שמות ל"ג:כ"ב

וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁכְתִּי כַּפִּי עָלֶיךָ עַד־עֲצָרִי:

And it shall come to pass, while My glory passeth by, that I
will put thee in a cleft of the rock, and will cover thee with
My hand until I have passed by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

134 קראן לו ויאכל לחם

יתרו אומר לבנותיו: "קראן לו ויאכל לחם" — פסוק נוסף שבו "לחם" מציין

נוכח אלה וגו' (מלכים א כ':כ"ט) מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם

...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

124 ואתחנן גבי בעת ההיא

"וְאַתְחַנֵּן אֶל הוֹי קַעַת הָהוּא": פתיחת המאמר המצוטט בעניין "בעת ההיא".

Deuteronomy 3:23 דברים ג':כ"ג

וְאַתְחַנֵּן אֶל־ה' קַעַת הָהוּא לְאֹמֶר:

And I besought the L-RD at that time, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

125 וידעת היום

"וְיָדַעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל לִבְכָּךְ": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין "וואהבת".

Deuteronomy 4:39 דברים ד':ל"ט

וְיָדַעַת הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל־לִבְכָּךְ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשִׁמְיָם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד:

know this day, and lay it to thy heart, that the L-RD, He is
G-d in heaven above and upon the earth beneath; there is
none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

126 והיה לכם לציצית

"והיה לכם לציצית": פתיחת מאמר שהטקסט מצטט בעניין שתי האשות.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרַי לִבְכֻכֶּם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֲתֶם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם:

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon
it, and remember all the commandments of the L-RD, and
do them; and that ye go not about after your own heart and
your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

127 כי תצא גבי ונתנו ה'

"כי תצא למלחמה על אויבך, ונתנו ה' אלקיך בידך": פתיחת המאמר המצוטט על "ונתנו ה' בידך".

Deuteronomy 21:10 דברים כ"א:י

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנָתַנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁכִיתָ שָׁבִי:

When thou goest forth to battle against thine enemies, and
the L-RD thy G-d delivereth them into thy hands, and thou
carriest them away captive

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

128 ע"כ יאמרו המושלים

"על כן יאמרו המושלים": פתיחת המאמר שהטקסט מצטט בעניין "שלהבת יה".

Numbers 21:27 במדבר כ"א:כ"ז

עֲלִיכֶן יֹאמְרוּ הַמּוֹשְׁלִים בְּאוֹ הַשָּׁבוֹן תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחֹן:

Wherefore they that speak in parables say: Come ye to
Heshbon! Let the city of Sihon be built and established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אישה.

Exodus 2:20 שמות ב':כ'

וַיֹּאמֶר אֶל־בָּנָתָיו וַאֲיוֹ לָמָּה זֶה עָזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קְרָאֵן לוֹ וַיֵּאכֶל לֶחֶם:
And he said unto his daughters: 'And where is he? Why is it
'that ye have left the man? call him, that he may eat bread
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 ביום חתונתו

”בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו” — זהו הפסוק שהמשנה דורשת.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בְּמָלְךָ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

136 ביום חתונתו זו מ"ת

המשנה מפרשת את "ביום חתונתו" כמתן תורה, ואת "ביום שמחת לבו" כבניין בית המקדש. כאן הפסוק ממחיש את החיבור בין המשפיע למקבל.

Ta'anit 26b:6-7 תענית כ"ו ב:ו-ז

וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "צֵאנָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בְּמָלְךָ שְׁלָמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה
לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבוֹ". "בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ" — זֶה מִתֵּן
תּוֹרָה, "וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבוֹ" — זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁיבָנָה בְּמִהְרָה
בְּלִמְנוּ. גַּמְי' בְּשִׁלְשָׁה פְּרָקִים בְּשָׁנָה כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כְּפִיהֶם כּו'.
תַּעֲנִיּוֹת וּמַעֲמָדוֹת מִי אֵיכָּא מוֹסָף? חֲסוּרֵי מִיחְסָרָא, וְהָכִי קִתְּנִי: בְּשִׁלְשָׁה
פְּרָקִים כְּהֻנִּים נוֹשְׂאִין אֶת כְּפִיהֶן כָּל זְמַן שְׂמִתְפַּלְלִין, וַיֵּשׁ מִהֶן אֶרְבָּעָה
פְּעָמִים בְּיוֹם — שְׁחִירִית ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית כו, ב.

137 ביו"ד נברא העוה"ב

העולם הזה נברא בה"א, והעולם הבא ביו"ד. כאן היו"ד היא המשפיע, והה"א היא המקבל.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב:יג-יד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני
מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן
דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא
תניבתיא חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן
שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

138 שמור זו משנה

שם התורה שבעל פה היא "שמור", הצד המקבל והנשי: באמצעותה נשמרת
אש היידי בלבו של האדם, והוא אינו מאבד את מה שניתן לו. הדבר שניתן
הוא מ"ה, ביטול, שם מ"ה שכל אדם מקבל מלמעלה.

הערת קה"ת

נסמן לעיל עו, א.

139 חולין שנעשו על טהרת הקודש

"חולין שנעשו על טהרת הקודש — הרי הם כקודש". כאן משמש הדבר
להמחשת המשכת הקדושה אל תפילות ימי החול באמצעות המועדים.

Chagigah 19b:4-6 חגיגה י"ט ב:ד-ו

אַתָּאן לְרַבִּי מֵאִיר, דָּאָמַר: חוֹלִין וּמַעֲשֵׂר כְּהֻדָּה גִּינְהוּ, רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא
רַבִּי מֵאִיר! אִין, רִישָׁא רַבְּנָן וְסִיפָא רַבִּי מֵאִיר. רַב אַחָא בַר אֲדָא מִתְּנִי
לָהּ בְּסִיפָא חֲמֵשׁ מַעְלוֹת, וּמוֹקִי לָהּ כּוֹלָה כְּרַבְּנָן. אָמַר רַב מְרִי: שְׁמַע
מִינָהּ חוֹלִין שְׁנַעֲשׂוּ עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ — כְּקוֹדֶשׁ דָּמוּ. מִמָּאִי —

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יט, ב. ו"ש"נ.

140 בן בג בג לומד מן "תשמרו להקריב לי במועדו" שיש לבדוק את קרבן
התמיד במשך ארבעה ימים לפני שחיתנו.

Pesachim 96a:9 פסחים צ"ו א:ט

וְהַתְּנִיָּא, בֶּן בֶּג בֶּג אוֹמֵר: מִנְיִין לְתִמֵּיד שְׁטַעוֹן בִּיקוּר אֶרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם
שְׁחִיטָה, שְׁנָאָמַר: "תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ", וּלְהֵלֵךְ הוּא אוֹמֵר:
”וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֶרְבָּעָה עָשָׂר", מָה לְהֵלֵךְ טַעוֹן בִּיקוּר אֶרְבָּעָה
יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, אָף כָּאן טַעוֹן בִּיקוּר אֶרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

141 ע"פ אלה פקודי המשכן

שם המשכן הכפול הוא שתי בחינות: באמצעות מצוות עשה נעשה הייחוד
של ו"ה שבשם הוי", משכנה של השכינה. "משכן העדות" הוא י"ה, הקדושה
העליונה, הנמשכת באמצעות מצוות לא תעשה.

הערת קה"ת

לקו"ת פקודי ד, ג ואילך.

142 אלה פקודי המשכן

"אלה פקודי המשכן, משכן העדות" — המילה הכפולה נקראת כרומות
לשני ייחודים: של ו"ה ושל י"ה.

Exodus 38:21 שמות ל"ח:כ"א

אַלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן הַמִּשְׁכָּן הָעֹדֵת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הָלְוִיִּם בְּיַד
אִיתָמָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן:

These are the accounts of the tabernacle, even the taberna-
cle of the testimony, as they were rendered according to the
commandment of Moses, through the service of the Levites,
by the hand of Ithamar, the son of Aaron the priest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

143 זח"ג (בשלח ס"ג ב')

שם מוסבר מאמר הווהר בבשלח (סג, ב) על "מעמקים": "עומקא דכולא,
עומקא דבירא" הם שני היסודות של אבא ואמא — חכמה עילאה שכלב
הפנימי, "נקודה בהיכליה".

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' ראה יח, ג.

144 ממעמקים קראתיך

"שיר המעלות, ממעמקים קראתיך הוי" — הפסוק שעליו מבואר הקטע מן
הווהר המצוטט כאן.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O
L-RD

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ד, ד.

150 צו את כו' תשמרו להקריב

המשנה מסבירה את המעמדות על פי "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי": כיצד אפשר להקריב את קרבנו של אדם כאשר הוא אינו עומד על גביו?

Taanit 26a תענית כ"ו א

151 תשמרו להקריב

בסוף הקטע נקרא "ריח בני" על רקע הפסוק "את קרבני לחמי לאשי תשמרו", והמקדש נבנה, נחרב ונבנה מחדש.

Bereshit Rabbah 65:23 בראשית רבה ס"ה:כ"ג

דבר אחר: מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. ראה ריח בני, הרי בנוי, היך מה דאת אמר: (במדבר כח): ריח ניחוחי תשמרו. כריח שדה, הרי חרב, כמה דאת אמר: (מיכה ג): ציון שדה תחרש. אשר ברכו ה', בנוי ומשוכלל לעתיד לבא, כענין שנאמר (תהלים קלג): כי שם צוה ה' את הברכה, חיים עד העולם.

Another matter, it teaches that the Holy One blessed be He showed him the Temple built and destroyed and built. "See, the scent of my son" – that is built, just as it says: "My pleasing aroma; you shall observe" (Numbers 28:2). "Like the scent of a field" – that is destroyed, just as it says: "Zion will be plowed as a field" (Micah 3:12). "That the L-rd blessed" – built and enhanced in the future, as it is stated: "For there ... the L-rd commanded the blessing of life, for

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 ממעמקים קראתיך

הזוהר בפרשת בשלח על "ממעמקים", המובא כמקור לשורש הזיווג של אבא ואמא בדרגה העמוקה ביותר.

Zohar, Beshalach 28:408-418 ספר הזוהר, בשלח כ"ח:ת"ח-ת"י"ח

R. Hezekiah discoursed on the verse: "A song of degrees. Out of the depth have I cried unto thee" (Ps. 130, 1, 2). 'This Psalm', he said, 'is anonymous, because All-hidden, wishes to bless the universe, He lets His gifts of Grace congregate in that supernal depth, from where they are to be drawn, through human prayer, into the "Cistern", so that all the streams and brooks may be filled therefrom.' AND MOSES SAID UNTO THEM, LET NO MAN LEAVE OF IT UNTIL THE ... MORNNG. R. Judah said: Every day

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

146 ובפי' תרומה (קל"ד ב')

שם מבאר הרמ"ז על תרומה (קלד, ב) את "ויקחו לי": "לי" היא חכמה עילאה, נשמת כל העולמות, ולכן כל דבר שנאמר עליו "לי" מתקיים לעולם. זהו שם ע"ב, שארבע הידיין שלו עולות בגימטריה "לי", ארבעים.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' במדבר ט, ד.

147 ויקחו לי תרומה

"ויקחו לי תרומה": את ה"לי" שהכתוב קושר ליחודא עילאה.

Exodus 25:2 שמות כ"ה:ב'

דבר אל־בני יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי:

Speak unto the children of Israel, that they take for Me an' offering; of every man whose heart maketh him willing ye shall take My offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

148 ויקחו לי תרומה

הזוהר בפרשת תרומה על "ויקחו לי תרומה", שהטקסט מביא כמקור לדרגה הנקראת "לי".

Zohar, Terumah 12:143-13:153 ספר הזוהר, תרומה י"ב:קמ"ג-י"ג:קנ"ג Jacob symbolized the six sides of the supernal world as a single whole, and his sons were shaped to the likeness of the six aspects as manifested in the lower world. Now he desired to reveal to them a certain "end", for, as we have pointed out elsewhere,¹Zohar, Genesis, 62b. there is one "end of days" (kez ha-yamin), which refers to the Holy Kingdom, the mystery of Faith, the mystery of the King of Heaven; and another "end of days" (kez ha- yamim), which is the mystery of ... the Guilty

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

149 וישע ה' אל הבל

"וישע הוי' אל הבל ואל מנחתו". המילה "וישע" נדרשת כהמשכה של 370 האורות (ש"ע).

Genesis 4:4 בראשית ד:ד'

והִבֵּל הִבִּיא גִם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבָּהּ וַיִּשַׁע ה' אֶל־הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

152 תשמרו להקריב

בסוף הקטע: ציווי ה' לישראל, "את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי", מלמד שהקרבנות שלהם הם הנעימים ביותר בעיניו.

Vayikra Rabbah 7 ויקרא רבה ז'

153 צו את כו' תשמרו להקריב

בסוף הקטע: קרבן שמובא ברצון נקרא "קרבני", ואילו קרבן שמובא בכפייה נקרא רק "לאשי".

Vayikra Rabbah 27 ויקרא רבה כ"ז

154 צו את כו' תשמרו להקריב

רבי שמעון בר יוחאי מלמד ש"צו" משמעו תמיד הוצאה כספית, ומונה בין הדוגמאות שלו את "צו את בני ישראל... את קרבני".

Bamidbar Rabbah 7 במדבר רבה ז'

155 צו את כו' תשמרו להקריב

כשה' אמר "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי לאשי", שאל משה מי יוכל אי פעם לספק לו די קרבנות.

Bamidbar Rabbah 12 במדבר רבה י"ב

156 לעבדה ולשמרה

לקראת סוף הקטע: "לעבדה ולשמרה" הם הקרבנות, כפי שנאמר "תשמרו להקריב לי במועד".

Bereshit Rabbah 16:5 בראשית רבה ט"ז ה'

רבי יהודה ורבי נחמיה: ר' יהודה אמר: עילה אותו, היך מה דאת אמר (שם יד): ולקחום עמים והביאום וגו' רבי נחמיה אמר: פיתה אותו, היך מה דאת אמר (הושע יד): קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'. ויניחהו ר' יודן ור' ברכיה: רבי יודן אמר: הניח לו והגין עליו, ועדנו מכל אילני גן עדן. רבי ברכיה אמר: להניחו ולהגין עליו, ולעדנו מכל אילני גן עדן. ויניחהו, נתן לו מצות שבת, כמה דאת אמר (שמות כ): וינח ביום השביעי. לעבדה, ששת ימים תעבוד. ולשמרה, (דברים ה): שמור את יום השבת לקדשו ...

The L-rd G-d took the man and placed him in the Garden of Eden, to cultivate it and to keep it" (Genesis 2:15). "The L-rd G-d took [vayikah] the man..." - Rabbi Yehuda and Rabbi Neḥemya, Rabbi Yehuda says: He elevated him, just as it says: "The peoples will lift them up [ulkaḥum] and bring them..." (Isaiah 14:2). Rabbi Neḥemya said: He enticed him, just as it says: "Take [keḥu] words with you and return to the L-rd..." (Hosea 14:3). "And placed him [vayaniḥehu]" - ... ,Rabbi Yudan and Rabbi Berekhya

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

157 אספה לי

בסוף פרשת בהעלותך במדבר רבה נמנים הדברים שה' מכנה "שלי", ובהם הקרבנות — "את קרבני לחמי לאשי" — והזקנים — "אספה לי שבעים איש".

Bamidbar Rabbah 15 במדבר רבה ט"ו

158 אספה לי

"אספה לי שבעים איש מזקני ישראל": אחד המקומות שבהם ה' אומר "לי".

Numbers 11:16 במדבר י"א ט"ז

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי מֹשֶׁה אֶסְפֶּה־לִּי שְׁבַעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעֶת כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלִקְחָתָ אִתָּם אֶל־אֶהָל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:

And the L-RD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 צווארך בחרוזים

ה' אומר למשה: "לפני תצווה אותי על בני, צווה את בני עליי", כפי שכתוב: "צו את בני ישראל".

Shir HaShirim Rabbah 1:11-12 שיר השירים רבה א':י"א-י"ב

... מְבִיט וּמַחֲזִיץ תַּצְפֵּנוּ, וְיֵמָּה מְקַיֵּם רַבִּי חֲנִינָא קְרִינָה דְרִישׁ לְקִישׁ, אָמַר רַבִּי פִנְחָס שְׁחַפָּה בֵּין נָסֵר לְנָסֵר. יְהוּדָה בְּרַבִּי אֱמִיר, נֶאֱוָו לְחִינָה בְּתָרִים, זוּ הַתּוֹרָה. צִוְּיָאָהּ בְּחֶרְזִים, אֱלוֹ הַנְּבִיאִים. תּוֹרַי זָהָב, אֱלוֹ הַכְּתוּבִים. עִם נִקְדוּת הַכֶּסֶף, זֶה שִׁיר הַשִּׁירִים, מֶלֶךְ חֲתוּמָה וּמֶלֶךְ מְסִימָה. עַד שֶׁהִמְלִךְ בְּמִסְבּוֹ, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה, רַבִּי מֵאִיר אָמַר עַד שֶׁהִמְלִךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִסְבּוֹ, בְּרִיקָע, נִתְּנוּ יִשְׂרָאֵל רֵיחַ רָע, וְאָמְרוּ לְעֵגֶל (שְׁמוֹת לֵב, ד'): ...

"We will make you golden rings with studs of silver" (Song of Songs 1:11). "We will make you golden rings." "We will make you golden rings," this is the plunder at the sea; "with studs of silver," this is the plunder of Egypt. Just like the difference between silver and gold, so was the property at the sea more valuable than the plunder of Egypt, as it is stated: "You came with ornaments upon ornaments [ba'adi adayim]" (Ezekiel 16:7). Ba'adi, this is the plunder of Egypt, adayim, ... this is the

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

160 צווארך בחרוזים

"לחייך נאים בשרשרות תכשיטים, צווארך בחוטי חרוזים": הפסוק שהמדרש שלו מובא כאן.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א':י

נֶאֱוָו לְחִינָה בְּתָרִים צִוְּיָאָהּ בְּחֶרְזִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הדלים והרשים שבִּישְׂרָאֵל חִבִּיבִין עָלַי כְּדוֹד, שְׁנֹאֲמַר (זכריה יב, ח):
וְהָיָה הַנֶּכְשֵׁל בֵּהֶם כַּיּוֹם הַהוּא ...

Your head is upon you like the Carmel, and the locks of
your head are like purple wool; the king is bound in the
tresses" (Song of Songs 7:6). "Your head is upon you like the
Carmel," the Holy One blessed be He said to Israel: "Your
head [roshekh] is upon you like the Carmel"—the indigent
[rashim] among you are as dear to Me as Elijah who climbed
Mount Carmel, as it is stated: "Elijah climbed to the peak of
... "the Carmel and he placed his face between his knees

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

165 ראשך עליך ככרמל

"ראשך עליך ככרמל": הפסוק שהמדרש שלו מובא כאן בפעם האחרונה.

Song of Songs 7:6 שיר השירים ז:ו

ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים:

Thy head upon thee is like Carmel, and the hair of thy head
like purple; The king is held captive in the tresses thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

161 והמה כאדם עברו ברית

רבי אבהו פותח בפסוק זה: ה' הביא את אדם לגן עדן וציווה עליו, והוא עבר
על הציווי.

Eikhah Rabbah, Petichta 4 איכה רבה, פתיחתא ד'

רבי אבהו פתח (הושע ו, ז): והמה כאדם עברו ברית, זה אדם הראשון,
אמר הקדוש ברוך הוא אדם הראשון הכנסתי אותו לגן עדן וצויתיו
ועבר על צוויי, ודנתי אותו בגרושין ובשלוחין, וקוננתי עליו איכה.
הכנסתי אותו לגן עדן, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ב, טו): וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת
הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן, וְצוֹתִיתִיו, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ב, טז): וַיִּצְוֵה ה'
אֱלֹקִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר וגו'. ועבר על צוויי, שְׁנֹאֲמַר (בראשית ג, יא):
הֲמִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וגו', ודנתי אותו בגרושין, ...

Rabbi Abbahu began: "But they, like men [ke'adam], have vi-
olated the covenant" (Hosea 6:7) - this is Adam the first man.
The Holy One blessed be He said: I brought Adam the first
man into the Garden of Eden, I commanded him, and he vi-
olated My command. I sentenced him to banishment and
expulsion, and I lamented him with eikha. I brought him
into the Garden of Eden, as it is stated: "He placed him in
the Garden of Eden" (Genesis 2:15). I commanded him, as it
... is stated: "The

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

162 והמה כאדם עברו ברית

"והמה כאדם עברו ברית": הפסוק הפותח את הפתיחתא לאיכה, שמוכא
כאן.

Hosea 6:7 הושע ו:ז

והמה כאדם עברו ברית שם בגדו כי:

But they like men have transgressed the covenant; There
have they dealt treacherously against Me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

163 פוסיפר השאיר הכול בידיו של יוסף, "חוז מן הלחם אשר הוא אוכל". כאן
משמש הפסוק להמחשת האש התחתונה, אשה, הנקראת "לחם" ביחס לאש
העליונה.

Genesis 39:6 בראשית ל"ט:ו

וַיַּעַזֵּב כָּל־אֲשֵׁר־לוֹ בְּיַד־יוֹסֵף וְלֹא־יָדַע אֶתֹּו מֵאוֹמֶה כִּי אִם־הִלָּחֵם אֲשֶׁר־
הוא אוכל ויהי יוסף יפה־תאר ויפה מראה:

And he left all that he had in Joseph's hand; and, having
him, he knew not aught save the bread which he did eat. And
Joseph was of beautiful form, and fair to look upon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

164 ראשך עליך ככרמל

הקטע מסתיים בכך שה' אומר למשה שמלך גזור ואחרים מקיימים: "וכן
תצווה על ישראל", כפי שנאמר: "צו את בני ישראל".

Shir HaShirim Rabbah 7:6 שיר השירים רבה ז:ו

ראשך עליך ככרמל, אמר הקדוש ברוך הוא לִישְׂרָאֵל, ראשך עליך
ככרמל, הרשים שבכם חביבים עלי כאליהו שעלה להר הכרמל,
שְׁנֹאֲמַר (מלכים א יח, מב): וְאֵלֶיהוּ עָלָה אֵל רֹאשׁ הַכְּרִמָּל וַיִּשֶׁם פָּנָיו בֵּין
בְּרָקוֹ, וְלָמָּה שֶׁם פָּנָיו בֵּין בְּרָקָיו, אֵלָּא אָמַר לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין
לָנוּ זְכוּת הַבֵּט לְבָרִית. וְדִלַּת רֹאשֶׁךָ כְּאַרְגָּמָן, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Vocalized Edition (Public Domain); Or Hachayim, trans. Eliyahu Munk (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Hamesorah Publishers, Jerusalem 2005 (CC-BY-NC); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלושון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/pinchas/2

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק